

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Навчально-науковий інститут культури і мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**щодо написання та захисту кваліфікаційних робіт
для здобуття освітнього ступеня «Магістр»
для студентів спеціальності 023 – Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація**

денної і заочної форми навчання

Затверджено кафедрою
образотворчого мистецтва,
музикознавства та культурології
Протокол № 10 від 22 квітня 2021 р.

Суми - 2021

УДК 7.01/.03+745/749]:375.016/0721

О-33

*Рекомендовано до друку вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
(протокол № 12 від 31 травня 2021 р.)*

Укладачі:

Зав'ялова О.К., доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології СумДПУ імені А. С. Макаренка

Брижаченко Н.С., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології СумДПУ імені А. С. Макаренка

Рецензенти:

Босий І.М., кандидат мистецтвознавства, викладач кафедри дизайну середовища Харківської державної академії дизайну і мистецтв

Кохан Н.М., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології СумДПУ імені А.С.Макаренка

О-33 Кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «Магістр»: методичні рекомендації щодо написання та захисту кваліфікаційних робіт для здобуття освітнього ступеня Магістр за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація [уклад.: О. К. Зав'ялова, Н. С. Брижаченко]. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. – 58 с.

Методичні рекомендації містять загальні положення про порядок визначення тем кваліфікаційних магістерських робіт, вимог до порядку викладу матеріалу та її структурних елементів. У роботі розглянуто особливості підготовки, написання та захисту кваліфікаційної магістерської роботи зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. У публікації надано методичні рекомендації для студентів, наукових керівників та рецензентів за даним напрямом підготовки, які спрямовані на забезпечення методологічної та теоретичної підготовки до виконання наукових досліджень, захисту та оцінки магістерської роботи на кваліфікаційному іспиті.

УДК 7.01/.03+745/749]:375.016/0721

© Зав'ялова О.К., 2021

© Брижаченко Н.С., 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	5
1.1. Загальні положення	5
1.2. Порядок визначення й затвердження тематики кваліфікаційних робіт.....	6
1.3. Науковий керівник, консультант	7
1.4. Права та обов'язки студента	8
1.5. Організаційні етапи виконання кваліфікаційної роботи	8
1.6. Контроль за виконанням кваліфікаційної роботи... ..	9
1.7. Запобігання випадків академічної не доброчесності	10
РОЗДІЛ II. СТРУКТУРА ТА МЕТОДИКА НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	12
РОЗДІЛ III. ВИМОГИ ТА ПРАВИЛА ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	24
РОЗДІЛ IV. АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ	29
РОЗДІЛ V. ПІДГОТОВКА, ПОРЯДОК ТА ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	33
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ...	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	42
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	45
ДОДАТКИ	49

ВСТУП

Магістр – це освітній ступінь фахівця, який на основі кваліфікації бакалавра або спеціаліста здобув глибокі спеціальні знання й уміння інноваційного характеру, має певний практичний досвід їх застосування та впровадження нових знань у освітній процес для розв’язання проблемних професійних завдань у певній галузі життєдіяльності.

Магістр образотворчого мистецтва – це найвищий освітній ступінь вищої освіти, що відображає її спрямованість на науково-дослідну та виконавську діяльність, наявність умінь і навичок творчої роботи, що необхідно на сучасному етапі підготовки майбутнього фахівця образотворчого мистецтва.

Дипломна робота магістра є випускною кваліфікаційною розробкою наукового змісту, що виконується студентом самостійно під керівництвом наукового керівника та захищається перед екзаменаційною комісією. Тому, основне завдання її автора – продемонструвати рівень своєї кваліфікації, уміння самостійно вести науковий пошук і вирішувати конкретні наукові завдання.

Кваліфікаційна робота студента спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація повинна бути самостійним завершеним дослідженням, у якому вирішуються актуальні питання у сфері мистецтвознавства. Також кваліфікаційна робота означеної спеціальності може стосуватись проблематики реставрації творів образотворчого або декоративного мистецтва.

Зміст роботи можуть складати результати теоретичних і експериментальних досліджень, розробка нових методів і методичних підходів до вирішення наукових проблем, а також розв’язання завдань прикладного характеру. Вона повинна відповідати актуальним завданням сьогодення й розвитку науки та практики в галузі культури і мистецтва.

У методичних рекомендаціях розкриваються зміст та організаційні основи написання, оформлення та захисту кваліфікаційної роботи. Методичні рекомендації розроблені на основі чинних Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», нормативних документів Міністерства освіти і науки України, Положення про організацію освітнього процесу, Положення про кваліфікаційну роботу та Положення про екзаменаційну комісію Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

РОЗДІЛ І

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Загальні положення

Відповідно до стандартів вищої освіти, кваліфікаційна магістерська робота – один із видів підсумкової атестації студентів, яка є самостійною науково дослідницькою роботою, що узагальнює результати теоретичної та практичної підготовки у рамках нормативної і варіативної складових освітніх програм підготовки фахівців другого (магістерського) рівнів вищої освіти.

Захист кваліфікаційної роботи є формою контролю набутих студентом інтегрованих знань, умінь, навичок та інших компетенції, які визначені програмними результатами навчання за певною освітньою (освітньо-науковою чи освітньо-професійною) програмою.

Кваліфікаційна робота має включно індивідуальний характер, дає можливість виявити ступінь та рівень наукової підготовки студента з чітко означеного фаху. Виконання кваліфікаційної роботи та її захист перед екзаменаційною комісією є перевіркою підготовки фахівця до самостійної діяльності зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, його здібностей самостійно аналізувати стан проблем у галузі культури і мистецтва. Кваліфікаційна робота містить результати дослідження та/або інноваційний проект, присвячений розв'язанню складної задачі або проблеми в галузі мистецтва, що характеризується невизначеністю умов та вимог. Робота повинна мати концептуальну єдність змісту.

Метою підготовки кваліфікаційної роботи зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація є поглиблення студентом фахових теоретичних і практичних знань, вироблення умінь застосовувати їх при розв'язанні конкретних практичних завдань; сприяння пошуку сучасних наукових досягнень у сфері образотворчого або декоративного мистецтва; виявлення ступеня підготовленості випускника до самостійної професійної діяльності.

Кваліфікаційна робота, яка виконується студентом на завершальному етапі фахової підготовки, є однією з форм виявлення теоретичних і практичних знань, умінь їх застосовувати для виконання конкретних завдань.

Кваліфікаційна робота має бути закінченою розробкою актуальної наукової (науково-практичної) проблеми. **Кваліфікаційна робота повинна:**

- мати новизну, виконуватись на рівні сучасних досягнень науки і технологій;
- мати спрямування на вирішення практичних завдань майбутньої професійної діяльності;

- стимулювати студентів до творчого пошуку нових пріоритетних наукових рішень;
- вимагати опрацювання спеціальної наукової і методичної літератури (джерел інформації);
- передбачити вибір оптимальних рішень на основі застосування новітніх інформаційних технологій;
- узгоджуватися з планами наукових досліджень керівника та кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології.
- узагальнювати і розвивати науково-дослідницькі уміння студента [38].

До захисту кваліфікаційної роботи допускаються студенти, які:

- повністю виконали навчальний план у частині теоретичної та практичної підготовки;
- згідно календарного плану в установлені терміни виконали магістерську роботу, оформили її та успішно пройшли попередній захист роботи на кафедрі.

Для допуску до захисту кваліфікаційної роботи магістра обов'язковою умовою є наявність публікацій студента-випускника у наукових виданнях, апробація результатів роботи на конференціях різного рівня. Позитивна оцінка екзаменаційною комісією прилюдного захисту кваліфікаційної роботи студентом є підставою для присвоєння йому академічної та професійної кваліфікації спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація – Магістр Образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації.

1.2. Порядок визначення й затвердження тематики кваліфікаційних робіт

Тематика магістерських робіт визначається кафедрою образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології (ОТМ) та відповідає програмним результатам навчання, зафіксованим в освітній програмі відповідного рівня вищої освіти та спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Тематика кваліфікаційних робіт оновлюються кожного навчального року. Студент має право запропонувати свою тему з обґрунтуванням доцільності її розробки. У таких випадках перевагу надають темам, які безпосередньо пов'язані з місцем майбутньої професійної діяльності випускника. Кафедра готує подання вченій раді ННІКіМ у вигляді витягу із протоколу засідання кафедри щодо затвердження тематики кваліфікаційних магістерських робіт студентів. Тематика кваліфікаційних робіт ухвалюється рішенням вчених рад. На підставі цього рішення директор інституту формує

проект наказу про затвердження тематики кваліфікаційних магістерських робіт. Затвердження тематики кваліфікаційних робіт здійснюється наказом ректора не пізніше жовтня місяця.

Після затвердження теми кафедра ОТМ музикознавства та культурології, науковий керівник разом зі студентом розробляє і надає студенту один екземпляр затвердженого завдання на кваліфікаційну магістерську роботу (Додаток А). Завдання на кваліфікаційну магістерську роботу є підставою для її виконання студентом.

Зміни або уточнення у формулюванні затвердженої теми можуть бути внесені лише за об'єктивних причин, за згодою чи з ініціативи наукового керівника за наведеною вище процедурою (з обґрунтуванням змін) не пізніше дати оприлюднення наказу ректора про допуск роботи до захисту.

Основними критеріями для формування тематики кваліфікаційного дослідження кафедри ОТМ мають бути:

- актуальність, елементи новизни і перспективність обраної теми;
- стан дослідженої проблеми;
- наявність доступної для студента і достатньої для розкриття теми матеріально-технічного оснащення бази;
- можливість виконання теми в доступних умовах;
- зв'язок теми з конкретними науковими планами та довгостроковими програмами (колективними чи індивідуальними темами) кафедри;
- можливість отримання від впровадження результатів дослідження науково-освітнього чи іншого ефекту [33], [38].

Назва теми кваліфікаційної магістерської роботи повинна бути короткою, окреслювати межі проведення дослідження, відображати мету і відповідати змісту роботи.

1.3. Науковий керівник, консультант

Науковими керівниками кваліфікаційних магістерських робіт мають бути висококваліфіковані фахівці кафедри, що мають наукові ступені та/або вчені звання.

Науковий керівник роботи:

- допомагає студенту обрати найбільш перспективний і актуальний напрям кваліфікаційного дослідження;
- знайомить студента з вимогами щодо підготовки та захисту кваліфікаційної роботи;
- надає допомогу щодо розробки календарного плану-графіку на весь період виконання дослідження (від вибору теми до захисту роботи);

- рекомендує студенту необхідну наукову літературу та джерела з теми роботи;
- регулярно надає змістовні консультації;
- відслідковує хід написання роботи, контролює своєчасне подання роботи до захисту;
- надає допомогу у підготовці студента до захисту;
- допомагає у складанні складає висновків.

Науковий керівник має право:

- запропонувати кандидатуру рецензента для рецензії кваліфікаційної магістерської роботи студента (спеціаліста з проблематики дослідження);
- ознайомитись з рецензією на кваліфікаційну магістерську роботу студента до її захисту;
- брати участь у відкритому засіданні екзаменаційної комісії, де відбувається захист.

У межах навчального року допускається керівництво одночасно не більше, ніж п'ятьма магістерськими дослідженнями.

1.4. Права і обов'язки студента

Студент має право:

- обирати тему кваліфікаційного дослідження із переліку тем кафедри чи пропонувати свою, якщо вона відповідає критеріям, які ставляться до магістерської роботи (з урахуванням сфери наукових інтересів керівника);
- ставити питання перед кафедрою про зміну теми та /або наукового керівника, якщо для цього є поважні причини;
- ознайомитися з рецензією та висновками наукового керівника на виконану ним кваліфікаційну роботу.

Студент зобов'язаний:

- чітко дотримуватися календарного плану виконання кваліфікаційної роботи;
- виконати й оформити роботу відповідно до встановлених вимог;
- дотримуватися законодавства України про збереження авторського права [30].

1.5. Організаційні етапи виконання кваліфікаційної роботи

Після затвердження теми кваліфікаційної магістерської роботи та ознайомлення з її завданнями студент разом із науковим керівником розробляє календарний план виконання кваліфікаційної роботи із зазначенням усіх етапів та офіційних термінів виконання. Цей план відображається у завданні на магістерську роботу (додаток А) і підписується студентом, науковим керівником та затверджується на засіданні кафедри.

Завдання на кваліфікаційну роботу складається у двох примірниках, один з яких одержує студент, другий зберігається на кафедрі. Зміна календарного плану виконання кваліфікаційної роботи допускається тільки за згодою чи з ініціативи наукового керівника та затверджується кафедрою.

Організація процесу виконання кваліфікаційної магістерської роботи складається з таких етапів:

1) *підготовчого*, який починається з вибору студентом теми й отримання індивідуального завдання від керівника роботи щодо питань, які необхідно вирішити: ознайомлення зі станом проблеми, збирання фактичних матеріалів, проведення необхідного огляду та аналізу схожих розробок та їх застосувань у галузі 02 Культура і мистецтво;

2) *основного*, який реалізується відповідно до вимог щодо організації наукового дослідження і передбачає на основі вивчення досвіду роботи збирання фактичного матеріалу, обробку фактичного матеріалу, викладення тексту роботи згідно з її структурою, формулювання висновків та рекомендацій, підготовка публікацій з тематики дослідження;

3) *підсумково-оформлювального*, який завершується поданням оформленої роботи до попереднього заслуховування на засіданні кафедри. На цьому етапі робота має бути повністю виконана та перевірена керівником;

4) *заклучного*, який містить висновки керівника про виконання кваліфікаційного дослідження, рецензії на роботу від спеціаліста відповідного профілю (за яким виконувалася робота), проведення попереднього захисту на кафедрі, одержання рішення кафедри про допуск до захисту, подання роботи до екзаменаційної комісії.

Допуск до захисту магістерської роботи надається кафедрою після попереднього заслуховування та обговорення її результатів, але не пізніше трьох тижнів до початку роботи екзаменаційної комісії (початку підсумкової атестації випускників).

1.6. Контроль за виконанням кваліфікаційної роботи

Безпосередній контроль за виконанням кваліфікаційної магістерської роботи відповідно до календарного плану здійснює науковий керівник. Інформація наукових керівників про хід виконання студентами робіт заслуховується на засіданнях кафедри не рідше одного разу на семестр. Кафедра має право на підставі попереднього заслуховування та обговорення результатів дослідження (попереднього захисту), або письмової заяви наукового керівника про невиконання студентом календарного плану не допустити роботу до захисту [26].

1.7. Запобігання випадків академічної не доброчесності

З метою виявлення і запобігання (недопущення) випадків академічної не доброчесності та необґрунтовано великої кількості текстових запозичень магістерських роботах студентів у відповідності до діючого законодавства України сформовано процедуру розгляду та фіксування фактів плагіату, а також формалізації можливих наслідків його вчинення у межах Університету. Нормативно-правовою базою є: Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 року; Закон України «Про авторське право і суміжні права» № 3792-12 від 05.12.2012 року; Цивільний Кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 року; Статут СумДПУ імені А. С. Макаренка.

Під плагіатом розуміється використання в кваліфікаційній магістерській роботі чужого тексту, опублікованого на паперовому або електронному носії, без посилання на джерело або при наявності посилань, у яких обсяг і характер запозичень ставлять під сумнів самостійність виконання роботи в цілому або будь-якого з її розділів. Різновидами плагіату визнаються такі: дослівний виклад запозиченого тексту; виклад запозиченого тексту із заміною слів і виразів без зміни змісту.

Основні цілі запровадження комп'ютерної перевірки кваліфікаційної роботи на унікальність (автентичність):

- підвищення якості та ефективності навчального процесу;
- забезпечення належного наукового рівня кваліфікаційних робіт, що виконуються студентами в Університеті;
- дотримання прав інтелектуальної власності фізичних та юридичних осіб при роботі з оприлюдненими (опублікованими) джерелами інформації;
- удосконалення дослідницької компетентності студентів, зокрема, навичок коректної роботи із джерелами наукової інформації та формування сумлінного ставлення до інтелектуальних надбань;
- роз'яснення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування при виконанні кваліфікаційних робіт, дотримання вимог наукової етики;
- стимулювання самостійності та індивідуальності при виконанні науково-дослідних робіт.

З метою контролю самостійного виконання кваліфікаційних робіт використовується комп'ютерна програма, що рекомендована Міністерством освіти і науки України або науково-методичною радою Університету, і яка дозволяє виявити ступінь запозичень в роботі.

Безпосередньо за визначення ступеня автентичності роботи відповідає завідувач кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології.

Порядок перевірки кваліфікаційної роботи на унікальність є таким:

- 1) кваліфікаційна робота подається студентом на кафедру для перевірки на плагіат у форматах: *.doc, *.docx, *.rtf не пізніше, ніж за тиждень до її попереднього розгляду (попереднього захисту) і надання допуску до захисту на засіданні екзаменаційної комісії;
- 2) при поданні на кафедру кваліфікаційної магістерської роботи студент заповнює заяву за прийнятою формою (Додаток Б), в якій засвідчує ознайомлення з нормативною базою перевірки поданої ним роботи на плагіат, відсутність запозичень з друкованих та електронних джерел, що не підкріплені відповідними посиланнями, і інформованість про можливі санкції у разі виявлення плагіату;
- 3) підписана за формою заява залишається на кафедрі;
- 4) завідувач кафедри призначає відповідальну особу за перевірку кваліфікаційної магістерської роботи з числа провідних фахівців кафедри, яка протягом трьох днів після написання заяви студента здійснює перевірку електронного варіанту роботи на плагіат. Результати перевірки заносяться в протокол;
- 5) за результатом перевірки завідувач кафедри приймає рішення про допуск роботи до попереднього слухання (попереднього захисту) або про її доопрацювання у визначений термін та повторну перевірку на унікальність (автентичність). Рішення повідомляється студенту завідувачем кафедри в день його прийняття. Студент несе відповідальність за надання електронної версії своєї роботи у терміни, встановлені чинним Положенням.

Завідувач кафедри несе відповідальність за перевірку на унікальність кваліфікаційної магістерської роботи у встановлені терміни, прийняття об'єктивного рішення про допуск роботи до попереднього захисту чи про доопрацювання роботи і повторну перевірку на академічну доброчесність.

Завідувач кафедри у випадку незгоди студента з прийнятим рішенням за результатами перевірки на унікальність призначає комісію з членів кафедри (завідувач кафедри і дві особи з числа провідних науково-педагогічних працівників кафедри). Остаточне рішення щодо результатів визначення ступеня унікальності кваліфікаційної магістерської роботи приймається на засіданні кафедри з урахуванням висновків комісії.

Студенту повинна бути надана можливість довести самостійність виконання ним кваліфікаційної магістерської роботи.

Студент допускається до захисту кваліфікаційної роботи при наявності в ній не більше 49% запозиченого тексту. Встановлена норма може бути обґрунтовано змінена рішенням кафедри з урахуванням особливостей підготовки конкретної кваліфікаційної магістерської роботи.

РОЗДІЛ II

СТРУКТУРА ТА МЕТОДИКА НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційне дослідження оформлюється у вигляді наукової роботи, написаної державною мовою. Зміст кваліфікаційного дослідження повинен відповідати стандартам вищої освіти. Робота має бути актуальною, результати одержані із використанням новітніх методів теоретичного дослідження і спрямовані на розробку нових технологій (зокрема, освітніх технологій), методик тощо. Робота повинна розкривати самостійний підхід автора, містити елементи наукової новизни та відображати практичне значення одержаних результатів та їх апробацію.

Рекомендуються такі обсяги кваліфікаційної роботи:

- 70 сторінок (без урахування додатків).
- Зазначені обсяги кваліфікаційних робіт можуть варіюватися в межах $\pm 10\%$.

У структурі магістерської роботи можна виділити наступні розділи:

- Титульний лист;
- Зміст;
- Перелік умовних скорочень (за необхідності);
- Вступ;
- Розділ 1 (огляд науково-методичної літератури: поняттєво-термінологічний апарат дослідження; історіографія обраної проблематики; історичний розвиток досліджуваного феномену);
- Розділ 2 (виклад основних результатів дослідження та їх обговорення: теоретичне висвітлення проблеми дослідження; аналіз композицій, класифікація мистецьких творів за певними критеріями тощо (територіальні, хронологічні, культурно-соціальні, національно-етнічні, іконографічні, композиційні, стилістичні та інші ознаки); аналіз авторських підходів до створення художніх творів);
- Розділ 3 (імплементация наукових розвідок у практику: авторський проект, що базується на теоретичному осмисленні обраної теми. До розділу входить: концепція авторського проекту, ескізи (різні графічні техніки); фотографії фінального рішення роботи. Практична частина роботи може бути подана у вигляді живописного полотна, скульптури (з різних матеріалів), ручної або комп'ютерної графіки, арт-об'єкту з нетрадиційних матеріалів, відео файлу та ін. Вид та матеріал залежить від теми дослідження);
- Висновки;
- Список використаних джерел;
- Додатки.

ТИТУЛЬНА СТОРІНКА

Титульна сторінка роботи містить:

- найменування наукової організації (ВНЗ) де виконана робота;
- найменування кафедри, де виконана робота;
- прізвище, ім'я, по батькові студента;
- повна назва теми магістерської роботи;
- шифр та напрям підготовки;
- різновид роботи (магістерська робота);
- прізвище, ініціали, вчене звання та науковий ступінь наукового керівника;
- рік виконання роботи.

Приклад зразка оформлення титульної сторінки (Додаток В).

ЗМІСТ

Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, усіх розділів, підрозділів та пунктів, висновків, списку використаних джерел, додатків (Додаток Г).

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ І ТЕРМІНІВ

Такий перелік наводиться, якщо в роботі вжита специфічна термінологія, маловідомі скорочення, нові символи тощо. Перелік друкується двома колонками, у яких ліворуч за абеткою наводять скорочення, праворуч – їх детальну розшифровку. Якщо спеціальні терміни, символи, повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

ВСТУП

Обсяг вступу не повинен перевищувати 2–3 сторінки.

У вступі розкривається сутність наукової проблеми та її значущість, стан розробки й обґрунтування необхідності проведення дослідження та подається загальна характеристика роботи у нижче наведеній послідовності.

Вступ містить:

- актуальність (1 – 1,5 стор.);
- мета дослідження (1 речення);
- завдання дослідження (не менше трьох завдань);
- об'єкт дослідження (1 речення);
- предмет дослідження (1 речення);

- перелік методів дослідження, використаних у роботі (1 речення);
- наукова новизна (як правило підтверджуючі дані) (1 абзац);
- практичне значення одержаних результатів (якщо воно існує у роботі) (1 абзац);
- апробація результатів (1 абзац).

Зразок вступу до магістерської роботи наведено у Додатку Д.

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими вже підходами до розв’язання проблеми обґрунтовують актуальність та доцільність роботи для розвитку галузі Культура і мистецтво. Висвітлення актуальності повинно бути логічним та обґрунтованим.

Мета і завдання дослідження. Формулюються мета роботи і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. **Мета** – це кінцевий науковий результат, якого прагне досягти автор роботи у процесі власного дослідження.

Для формулювання мети роботи слід використовувати наступні словосполучення: розробити...; виявити, обґрунтувати ...; обґрунтувати зміст, форми, методи, засоби...; визначити...; удосконалити...; висвітлити...; з’ясувати ...

Завдання дослідження можуть передбачати такі елементи:

- вирішення певних теоретичних питань, що входять у проблему дослідження (напр., виявлення сутності понять, явищ, процесів, подальше вдосконалення їх вирішення, розробка ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів та умов застосування тощо);
- всебічне вивчення досвіду вирішення певної проблеми, виявлення її стану, вад і труднощів, їх причин, типових особливостей інноваційної практики (що дозволяє уточнити, перевірити дані, опубліковані в спеціальних неперіодичних і періодичних виданнях, підняти їх на рівень наукових фактів, обґрунтованих у процесі спеціального дослідження);
- обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення певної проблеми;
- розробка методрекомедацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження у практиці роботи відповідних установ (організацій).

Завдання дослідження підпорядковуються основній меті і спрямовані на послідовне її досягнення.

У додатку Д наведено приклад визначення мети та завдань наукового дослідження за темою: «Творчість М.Л. Бойчука в контексті розвитку українського образотворчого мистецтва першої третини ХХ століття».

Об'єкт та предмет дослідження співвідносяться як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка стане предметом дослідження.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, яке породжує проблемну ситуацію.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта і становить частину від цілого (тобто об'єкта). Саме на предмет спрямована увага автора, оскільки він має визначати назву роботи.

- **Приклади визначення об'єкту та предмету дослідження:**

1) **об'єкт дослідження** – мультимедійне мистецтво, **предмет дослідження** – сучасні тенденції розвитку та галузі імплементації українського мультимедійного мистецтва;

2) **об'єкт дослідження** – архітектура України першої половини XIX століття, **предмет дослідження** – стилеві тенденції в українській архітектурі першої половини XIX століття.

Методи дослідження. У даному пункті подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети.

Перераховувати їх треба невідривно від змісту роботи, коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів наукового пізнання.

Методи дослідження виступають інструментарієм здобуття фактичного матеріалу для вирішення поставлених у магістерській роботі завдань. Найбільш поширеними методами, які використовуються у процесі досліджень з хореографічного мистецтва виступають:

Загальнонаукові методи:

Аналіз – метод наукового дослідження шляхом розкладання предмета на складові, тоді як синтез – це поєднання отриманих під час аналізу частин у ціле. Методи аналізу та синтезу в науковій творчості органічно пов'язані між собою і можуть набувати різних форм залежно від властивостей досліджуваного об'єкта, мети дослідження, ступеня пізнання об'єкта, глибини проникнення в його сутність.

Системний аналіз – вивчення об'єкта дослідження як сукупності елементів, що утворюють систему. У наукових дослідженнях він передбачає оцінку поведінки об'єкта як системи з усіма факторами, які впливають на його функціонування.

Індукція – метод дослідження, за допомогою якого судження ведуться від фактів до конкретних висновків.

Дедукція – метод дослідження, який дає можливість шляхом аналізу загальних положень і фактів перейти до часткових і поодиноких висновків.

Конкретно наукові методи:

Порівняння – один із найпоширеніших методів пізнання. Це процес встановлення подібності або відмінності предметів та явищ дійсності, а також знаходження загального, притаманного двом або кільком об'єктам.

Історичний метод – дає змогу дослідити виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків, закономірностей і суперечностей.

Біографічний метод – передбачає дослідження подій на основі свідчень очевидців. Його використання можливе за умови, що зібрана інформація буде достатньою й панорамною.

Класифікація. Для з'ясування зв'язків і закономірностей розвитку досліджуваних об'єктів використовується класифікація, основним чинником якої є групування, що дає змогу поділити цілісну сукупність об'єктів або даних на однорідні групи так, щоб розходження всередині групи були менші, ніж між групами. При групуванні важливо забезпечити однорідність і порівнюваність ознак, за якими здійснюється розподіл.

Спостереження – це пряма фіксація подій дослідником. Спостерігач або самостійно спостерігає події, що відбуваються, або користується даними спостережень інших осіб (чи приладів).

Історичний і логічний методи наукового пізнання використовуються тільки там, де так чи інакше предметом дослідження стає історія об'єкта. Логічний метод дослідження тісно пов'язаний з історичним, і він визначається як метод відтворення, реконструювання в мисленні, свідомості складного об'єкта, що розвивається (або, що розвивалося) у формі історичної теорії. Для цього можуть використовуватися найрізноманітніші пізнавальні операції й методи. На відміну від історичного методу, при логічному дослідженні об'єкта дослідник відволікається, абстрагується від всіх історичних випадків, окремих фактів, зигзагів, і з історії виокремлюється саме головне, визначальне, істотне [28], [40].

Елементи наукової новизни одержаних результатів. Подається коротка інформація про нові наукові положення, запропоновані автором особисто. Необхідно показати відмінність одержаних результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни (вперше визначено, удосконалено, дістало подальший розвиток, створено нову концепцію, що узагальнює і розвиває, розроблену нову систему, з використанням відомого принципу).

Практичне значення одержаних результатів. Потрібно подати відомості про використання результатів роботи або рекомендації щодо їх використання із зазначенням певної галузі, теоретичного або практичного навчального курсу; висвітлити практичне застосування отриманих результатів або рекомендації щодо їх використання. Стисло повідомляється про впровадження результатів дослідження, назвавши організації, у яких здійснена реалізація, форми реалізації. Зазвичай впровадження оформлюється актом, підписаним представниками організацій, які використовують впроваджені матеріали.

Необхідно надати короткі відомості щодо впровадження результатів досліджень із зазначенням назв організацій, у яких воно проведене, форм реалізації та реквізитів відповідних документів.

- *Приклад з роботи: «Творчість М. Л. Бойчука в контексті розвитку українського образотворчого мистецтва першої третини ХХ століття». Доповнення джерельної бази та визначення архітектурно-стильових особливостей – у першій половині ХІХ ст. створюють основу для подальших досліджень з цієї тематики в ширших територіальних та хронологічних межах. Крім того, результати дослідження можуть бути використані при реставрації цінних об'єктів архітектурної спадщини України.*

Апробація результатів та публікації. Якщо автор брав участь у наукових конференціях, семінарах, засіданнях наукового гуртка із оголошенням результатів своєї роботи та має цьому підтвердження (опубліковані тези, статті або програма конференції за темою роботи, у якій студент брав участь), слід зазначити загальну кількість конференцій / семінарів, їх назву, рік та місце проведення, а також вказати кількість публікацій із цієї теми. Приблизний вступ представлено у Додатку Д.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Складається з розділів, підрозділів, пунктів та підпунктів. **Структура основної частини роботи повинна розкривати реалізацію завдань кваліфікаційної роботи.**

У розділах основної частини подають: аналітичний огляд літератури за темою і вибір напрямків досліджень, викладення загальної методології та основних напрямів досліджень, методика досліджень, проведені теоретичні дослідження, аналіз і узагальнення їх результатів.

У змісті першого розділу, як правило, висвітлюються теоретичні основи з теми кваліфікаційної роботи, написані з використанням літературних

першоджерел. Велике значення має правильні трактування понять, їх точність і науковість. Використані терміни мають бути загальнозживаними чи подаватися з посиланням на їх автора. Як правило, в першому розділі проводиться огляд історіографії проблеми дослідження (опрацьовуються статті, монографії, дисертації науковців, пов'язані з темою дослідження).

У другому розділі магістранти описують історичний розвиток досліджуваного феномену, розглядають генезу розвитку того чи іншого напрямку в образотворчому мистецтві (напр., становлення та розвиток стилю ар-деко у станковій графіці), висвітлюють персоналії, нормативно-правові, структурно-змістові та організаційні особливості. Можливо здійснити класифікацію та систематизацію зібраного фактичного матеріалу дослідження, проаналізувати композиційні, стилістичні, іконографічні та інші ознаки художнього твору. Доцільно здійснити порівняльний аналіз художніх традицій різних історичних епох, або різних регіонів.

У третьому розділі роботи магістранти мають втілити на практиці отримані результати теоретичного дослідження, здійсненого у першому та другому розділах кваліфікаційної роботи. У даному розділі магістрант спершу має скласти концепцію свого авторського проекту, висловлюючи певні проблемні питання, які він вирішує у своїй роботі. Після цього, необхідно навести ескізи авторського проекту та подати фотографії реалізованого об'єкту в матеріалі або комп'ютерну графіку (якщо це передбачено самою ідеєю дослідження).

Виконання третього розділу має індивідуальний характер, оскільки є імплементацією здійснених теоретичних досліджень. Наприклад:

1) при дослідженні сучасних мистецьких практик магістрант може створити у одній з технік свій проект або арт-об'єкт. Так, при аналізі анімації, в якості практичної роботи магістрант може розробити серію персонажів для анімації (намальованих вручну, у техніці пластилінової анімації, засобами комп'ютерної графіки тощо). Аналізуючи сучасну світову практику створення коміксів, магістрант може запропонувати власні графічні рішення. При вивченні сучасної практики ресайклінгу, можна створити авторську скульптуру з предметів вторинної переробки тощо.

2) при аналізі сучасних візуальних практик (кіномистецтво, інсталяції, перформанс та інші практики акціонізму) магістрант може виконати свою мистецьку дію, записати її на відео та представити на захисті. При дослідженні фотомистецтва магістрант може створити серію авторських фотографій.

3) при опрацюванні теорії створення мистецьких практик, що існують в рамках якогось простору (стріт-арт, ленд-арт та ін.),

магістрант має не лише намалювати або створити комп'ютерну модель свого арт-об'єкту (скульптури, розпису, інсталяції тощо), а й «вставити» його в умовний або конкретний простір міського середовища, ландшафту або інтер'єру. Означена дія виконується за допомогою комп'ютерної програми растрової графіки Photoshop.

В даному випадку магістрант має надати: перспективу простору, в якому розміщено авторський об'єкт, план, розгортки або розрізи, креслення з габаритними розмірами самого арт-об'єкту;

4) при дослідженні окремих художніх технік, студент може виконати авторську роботу в обраній техніці - якщо проаналізовано історію та сучасні тенденції створення арт-колажу, то магістрант має створити свій колаж, а якщо проаналізовано японську гравюру, то автор має створити свою роботу у даній техніці та ін.

5) при аналізі творчої спадщини окремої школи або будь-якого історичного стилю, магістрант може створити власний арт-об'єкт у обраному напрямку. Так, при дослідженні стилю модерн можна створити серію афіш (у техніці комп'ютерної графіки або вручну) або написати живописне полотно, де структурно-композиційні та стилістичні рішення будуть базуватись на опрацьованих матеріалах;

б) при дослідженні широкого пласту культури та мистецтва (архітектура, скульптура, живопис, графіка певного періоду та/або регіону) або при опрацюванні творчої спадщини будь-якого митця, студент може створити поліграфічний альбом ілюстрацій, як додаткового матеріалу в процесі педагогічної діяльності за спец. 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. В такому альбомі магістрант має проявити набуті знання з композиції, мати навички роботи у комп'ютерних програмах та здійснити вибору репрезентативного матеріалу. На захист необхідно представити надрукований екземпляр альбому (орієнтація альбомна, кількість сторінок – не менше 24, друк - кольоровий);

7) при опрацюванні питань, пов'язаних із реставрацією творів образотворчого або декоративного мистецтва, магістрант в якості практичного завдання може створити копію роботи (або її фрагмент у масштабі 1:1), використовуючи ті технології, які застосовували майстри досліджуваного історичного періоду. При створенні копії можна роботи фотофіксацію або відеозйомку процесу виконання роботи, які потім включити до пояснювальної записки.

Необхідно врахувати, що при створенні серії робіт, їх має бути від 3 до 5 шт. Техніка виконання – за вибором автора та у відповідності до теми дослідження.

Графічна подача кваліфікаційної роботи (схеми та таблиці з першого та другого розділів роботи та авторська проектна розробка) має бути закомпонована на плакатах формату А0 (1189x841 мм). Кількість плакатів від 3 до 5 шт. Графічна подача роботи має спиратися на інфографіку (виразний графічний спосіб подачі інформації).

Магістранти надають методичні рекомендації щодо викладання образотворчого мистецтва чи використання тієї чи іншої техніки створення художнього твору, розробляють практичні заняття тощо.

Кожний розділ магістерської роботи починають з нової сторінки. У кінці кожного розділу формулюють висновки із стислим викладенням наведених у розділі результатів.

Збір фактичного матеріалу – один з основних етапів підготовки магістерської роботи. Від того, наскільки правильно і повно зібраний фактичний матеріал, багато в чому залежить своєчасне і якісне написання роботи. Тому, перш ніж приступити до збору, магістрантові спільно з науковим керівником необхідно ретельно продумати, який саме матеріал необхідний для магістерської роботи, і, якщо можливо, скласти спеціальний план його збору на період проведення наукового дослідження та виробничої практики за фахом. При тому необхідно звернути увагу на:

- програмні та нормативні документи;
- концепції образотворчого мистецтва та освіти;
- аналіз існуючого стану розробленості проблеми.

Магістрант повинен узагальнити матеріал, зібраний за період проходження виробничої (образотворчої) практики за фахом, визначити його достовірність і достатність для підготовки магістерської роботи.

Після того, як вивчена й систематизована обрана за темою література, а також зібраний і оброблений фактичний матеріал, можливі деякі зміни в первинному варіанті плану магістерської роботи.

Зазначаємо, що магістранту необхідно детально розглянути й узагальнити результати дослідження, що має бути відображено у змісті розділів основної частини. Основні розділи повинні мати бібліографічні посилання на літературу, що дозволяє аналізувати власні дані та порівнювати їх з даними інших джерел інформації.

ВИСНОВКИ

У висновках викладаються найважливіші наукові та практичні результати, одержані в магістерській роботі, які повинні містити

формулювання розв'язаної наукової проблеми (завдання), її значення для науки і практики. У висновках необхідно наголосити на якісних та кількісних показниках, здобутих результатах, обґрунтувати їх достовірність, викласти рекомендації щодо їх використання.

Висновки повинні відповідати завданням роботи, бути стислими і лаконічними. Висновки повинні містити чіткий виклад найбільш важливих результатів дослідження з пропозиціями та побажаннями щодо подальшого дослідження певної теми. Висновки подаються як окремі лаконічні положення чи методичні рекомендації. Їх головна мета – підсумки проведеної роботи. Важливо, щоб сформульовані висновки відповідали поставленим завданням. У висновках необхідно зазначити не тільки позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й хиби та проблеми, а також конкретні рекомендації щодо їх усунення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Список використаних джерел містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують із каталогів чи бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв та ін.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті, в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків (найбільш зручний для користування та рекомендований при написанні магістерської роботи), у хронологічному порядку.

Відомості про джерела, внесені до списку, необхідно давати відповідно до вимог міждержавних і державного стандартів з обов'язковим наведенням назв праць. При його укладанні допускається використання одного із можливих способів упорядкування матеріалу в списку: за алфавітом чи за порядком згадування.

Огляд літератури повинен показати обізнаність студента зі спеціальною літературою, його уміння систематизувати джерела, критично їх розглядати, виділяти важливе, оцінювати роботу інших дослідників, визначати головне в сучасному стані вивчення теми.

Матеріали такого огляду слід систематизувати в певній логічній послідовності. Оскільки магістерська робота зазвичай присвячується достатньо вузькій темі, то огляд робіт попередників слід робити тільки за питаннями вибраної теми, а не зі всієї проблеми в цілому. В огляді літератури не потрібно викладати все, що стало відоме магістрантові з прочитаного й має лише непряме відношення до його роботи. Але всі

скільки-небудь цінні публікації, що безпосередньо стосуються теми магістерської роботи, повинні бути названі й критично оцінені.

При викладі в магістерській роботі спірних питань теми необхідно приводити думки різних авторів. Якщо в роботі критично розглядається точка зору певного автора, при викладі його думки слід приводити цитати, тільки за цієї умови критика може бути об'єктивною.

Обов'язковим, за наявності різних підходів до вирішення проблеми дослідження, є порівняння рекомендацій, що містяться в інструктивних матеріалах і роботах різних авторів. Тільки після цього слід обґрунтовувати свою думку із спірного питання або погоджуватися з однією із вже наявних точок зору, висуваючи у будь-якому випадку відповідні аргументи.

Підбір літератури слід починати одразу після вибору теми випускної кваліфікаційної роботи, або одразу після вступу до магістратури.

При підборі літератури слід звертатися до наочно-тематичних каталогів і бібліографічних довідників бібліотеки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка та використовувати систему Internet джерел.

Вивчення літератури за темою дослідження потрібно починати із загальних праць, щоб отримати уявлення про основні питання, до яких належить обрана тема, а потім вже вести пошук нового матеріалу. При вивченні літератури бажано дотримуватися наступних рекомендацій:

- починати слід з літератури, яка розкриває теоретичні аспекти питання – авторефератів, дисертацій, монографій і наукових статей, після цього використовувати інструктивні матеріали (тільки останніх видань);
- детальне вивчення літературних джерел полягає в їх конспектуванні й систематизації, характер конспектів визначається можливістю використання даного матеріалу в роботі – виписки, цитати, короткий виклад змісту літературного джерела або характеристика фактичного матеріалу;
- систематизацію отриманої інформації слід проводити за основними розділами магістерської роботи, передбаченим планом;
- при вивченні літератури магістрант не повинен прагнути освоїти всю інформацію, у ній розміщену, а вибирати тільки ту, яка має безпосередній зв'язок з темою роботи. Критерієм оцінки прочитаного є можливість його практичного використання в магістерській роботі. Вивчаючи літературні джерела, варто стежити за оформленням виписок, щоб надалі було легко ними користуватися;
- слід враховувати, що частина отриманих даних виявиться зайвою, дуже рідко вони використовуються повністю;

- слід орієнтуватися на останні дані з відповідної проблеми, спиратися на найавторитетніші джерела, точно указувати, звідки узяті матеріали;
- при відборі фактів з літературних джерел потрібно підходити до них критично [8].

Особливою формою фактичного матеріалу є цитати, які використовуються для того, щоб без спотворень передати думку автора першоджерела, для ідентифікації поглядів при зіставленні різних точок зору; відштовхуючись від їх змісту, можна створити систему переконливих доказів, необхідних для об'єктивної характеристики питання, що вивчається; цитати можуть використовуватися і для підтвердження окремих положень роботи; у всіх випадках число використаних цитат повинне визначатися потребами розробки теми; цитатами не слід зловживати, їх велика кількість може сприйматися як виявлення слабкості власної позиції автора.

ДОДАТКИ

Додаток – це частина роботи, яка має зазвичай довідкове значення, але є необхідним для повнішого висвітлення теми. За змістом додатки можуть бути різноманітні: копії справжніх документів, витяги зі звітних матеріалів, окремі положення з інструкцій і правил тощо. За формою вони можуть бути текстом, таблицями, графіками. Для покращення сприйняття магістерської роботи до додатків за необхідності доцільно вносити допоміжний матеріал:

- репродукції творів;
- таблиці допоміжних текстових чи цифрових даних;
- допоміжні ілюстрації;
- авторські ескізи та розробки;
- протоколи, акти впровадження тощо.

На кожний додаток повинно бути посилання в тексті основної частини роботи.

РОЗДІЛ ІІІ

ВИМОГИ ТА ПРАВИЛА ДО ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна магістерська робота друкується на аркушах білого паперу формату А4 (210x297 мм). Основний текст роботи друкується з одного боку аркуша через 1,5 комп'ютерних інтервали шрифтом Times New розмір шрифту – 14. Абзацний відступ – 1,25 мм. Текст необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 30 мм, верхній, нижній – 20 мм, правий – 10 мм.

Робота подається до захисту в переплетеному вигляді. Текст кваліфікаційної роботи повинен бути стислий, точний та логічно послідовний. Текст викладають, дотримуючись норм чинного українського правопису, використовуючи стиль ділового мовлення, необхідний для службових документів. Потрібно користуватися усталеною лексикою, наявною в академічних словниках, дотримуватися прийнятої наукової термінології, умовних символів та скорочень, уникати діалектизмів, нових іншомовних запозичень тощо.

ОФОРМЛЕННЯ РОЗДІЛІВ (ПІДРОЗДІЛІВ)

Текст основної частини поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти. Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з кількох речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої) з абзацного відступу.

Кожна структурна частина роботи починається з нової сторінки (крім назв підрозділів і пунктів у межах розділу). Не допускається розташування назв розділів, підрозділів, а також пунктів і підпунктів у нижній частині сторінки, якщо після неї міститься лише один рядок тексту. Відстань між заголовком структурних частин (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3–4 інтервалам.

НУМЕРАЦІЯ

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знаку №.

Першою сторінкою кваліфікаційної роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Такі структурні частини кваліфікаційної роботи, як «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» не мають порядкового номера.

Інші розділи, підрозділи, пункти, підпункти нумерують арабськими цифрами в межах розділу. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу й порядкового номера підрозділу, відокремленого крапкою. Після номера підрозділу (підпункту) ставлять крапку (наприклад: 1.1.; 1.3.; 1.2.4.). Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. У кінці номеру повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Далі в тому ж рядку наводять заголовок пункту.

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ТАБЛИЦЬ, РИСУНКІВ, ГРАФІКІВ ТА ДОДАТКІВ:

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) потрібно розташовувати безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації повинні бути посилання у тексті. Якщо ілюстрації створені не автором роботи, необхідно зробити певні посилання, дотримуючись вимог чинного законодавства щодо авторських прав. Креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, які містяться у тексті, повинні відповідати вимогам державних стандартів (за наявності).

Ілюстрації повинні мати назву, яку розташовують безпосередньо під зображенням. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (підрисуночний надпис). Ілюстрації позначаються словом «Рисунок...», яке разом із назвою ілюстрації розташовують після пояснювальних даних. Наприклад, «Рисунок 2. Назва рисунку...» або «Рис. 2. Назва рисунку...». Ілюстрації потрібно нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, другий рисунок третього розділу позначається як «Рисунок 3.2» або «Рис. 3.2». Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «Рис. 1.2».

Таблиці. Цифровий матеріал здебільшого оформлюють у вигляді таблиць. Проте до таблиць доцільно вносити і теоретичні дані. Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання у тексті. Таблиці потрібно нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу (за винятком додатків). Номер таблиці складається з номера розділу й порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою. Наприклад, друга таблиця третього розділу позначається як «Таблиця 3.2».

Слово «Таблиця» вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці. Якщо таблиця переходить на наступну сторінку, то над іншими частинами пишуть «Продовження таблиці» із зазначенням номера. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють. Заголовки таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони становлять одне речення із заголовком. Підзаголовки, які мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки та підзаголовки стовбців зазначають в однині.

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю стовбців можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах одної сторінки. Якщо рядки або стовбці таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головну частину, а в другому – перший стовбець.

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад, «у табл. 1.2». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад, «див. табл. 1.3».

Якщо в тексті роботи зустрічається таблиця на усю сторінку то вона повинна бути надрукована в додатку. Порядковий номер рисунку і його назва проставляються під ним. При використанні в роботі матеріалів, запозичених з літературних джерел, цитуванні різних авторів, необхідно робити відповідні посилання, а в кінці роботи розміщувати список використаної літератури.

У додатки не можна виносити список використаних джерел, допоміжні покажчики всіх видів, довідкові коментарі й примітки, які є не додатками до основного тексту, а елементами довідково-супровідного апарату роботи, що допомагають користуватися її основним текстом. Додатки оформлюються як продовження магістерської роботи на останніх її сторінках.

Кожен додаток починається з нової сторінки.

Додаток повинен мати заголовок надрукований угорі малими літерами з першої великої асиметрично відносно тексту сторінки. По середині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток__» і велика літера, що означає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки (А, Б, В, та ін.) за винятком (Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь).

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: А. 2 – другий розділ додатка А; В. 3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В. Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д. 1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д.

Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки з вказівкою в правому верхньому кутку слова «Додаток» і мати тематичний заголовок. За наявності в роботі більше одного додатка їх треба пронумерувати. Нумерація сторінок, на яких подаються додатки, має бути наскрізною і продовжувати загальну нумерацію сторінок основного тексту. Кожен додаток зазвичай має самостійне значення і може використовуватися незалежно від основного тексту. Віддзеркалення додатку в змісті роботи зазвичай буває у вигляді самостійної рубрики з повною назвою кожного додатка.

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ ТА ПОСИЛАННЯ НА ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

При написанні кваліфікаційної роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в дослідженні, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися потрібно на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них є матеріал, не включений до останнього видання.

Список використаних джерел та літератури укладають відповідно до Державного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання: загальні положення та правила складання». Документ розміщений на сайті наукової бібліотеки Університету.

Посилання подаються у тексті роботи у квадратних дужках – [36; 42], де перша цифра – номер джерела у списку літератури, а друга – номер сторінки. Запозичені висловлювання обов'язково беруть у лапки (оформлювати у вигляді цитати) та посилаються на першоджерело. Порухення цих вимог може призвести до кваліфікації дій автора як плагіату та до відсторонення роботи до захисту.

Пряме цитування конкретного джерела не повинно перевищувати одного-двох абзаців. Кількість прямих цитат на одній сторінці роботи не повинна перевищувати 2–3. Не допустимо подавати цитати у висновках.

Загальні вимоги до цитування:

- текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, які викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;
- цитування повинне бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні не допускається;
- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;
- при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами) потрібно бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;
- цитування не повинно бути ні надмірним, ні недостатнім.

Усі помилки й друкарські неточності повинні бути виправлені. Число виправлень не повинно перевищувати п'яти на сторінку. Виправлення можуть бути зроблені від руки чорнилом чорного кольору.

Сторінки магістерської роботи з малюнками й додатками повинні бути пронумеровані наскрізною нумерацією. Першою сторінкою є титульний лист, який оформлюють за встановленим зразком (Додаток В). Після титульної сторінки розміщується зміст з вказівкою номерів сторінок.

РОЗДІЛ IV

АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

У сучасних умовах реформування вищої освіти в Україні постійно підвищуються вимоги до рівня підготовки фахівців у магістратурі. Накопичений у закладах вищої освіти досвід підготовки фахівців у цій сфері свідчить про те, що для магістранта повинна стати обов'язковою апробація результатів його дослідження. Майбутньому магістру образотворчого мистецтва необхідно виступити два-три рази з доповідями чи повідомленнями в ході проведення настановчої конференції з питань науково-дослідницької практики, студентських наукових конференціях, методичних семінарах кафедри тощо.

У зв'язку з цим усе більша кількість закладів вищої освіти включають до вимог щодо підготовки кваліфікаційних (магістерських) робіт наявність однієї-двох публікацій у формі статті чи тез доповіді на обласній, регіональній, всеукраїнській або міжнародній наукових конференціях. Вони є формою апробації результатів дослідження і можуть друкуватися особисто магістрантом або у співавторстві з науковим керівником.

Тези наукової доповіді

Тези (від thesis – положення, твердження) – це коротко, точно, послідовно сформульовані ідеї, думки, положення доповіді, повідомлення, статті або іншої наукової праці. Тези наукової доповіді, опубліковані до початку наукової конференції (семінару, симпозіуму), - матеріали попереднього характеру, що містять короткий виклад основних положень (ідей, думок, аспектів) наукової розробки. Вони містять інформацію, що не знайшла відображення в інших публікаціях.

Текст тез доповіді має такі складові:

- постановка проблеми в загальному вигляді;
- виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується доповідь;
- формулювання мети дослідження та його основних результатів;
- висновки й перспективи подальших досліджень.

Під час підготовки тез доповіді слід урахувати загальні вимоги:

- у правому верхньому куті розміщують прізвище та ініціали автора, за необхідності вказують посаду, місце навчання тощо;
- у лівому верхньому куті за необхідності зазначається УДК;

- назва тез доповіді повинна відображати головну її ідею, думку, положення (2–5 слів) і друкується прописними літерами по центру сторінки;
- послідовність викладу змісту може бути такою: актуальність проблеми, стан її розробленості в науковій літературі, визначення таких її аспектів, що потребують подальшої розробки й удосконалення; основна ідея, методи, засоби та прийоми досягнення кращих результатів; висновки, що повинні містити самостійну думку, висловлену в кількох реченнях (з нового рядка);
- посилання на джерела, цитати, цифровий матеріал у тезах, як правило, не використовуються.

Технічні вимоги до оформлення тез доповіді:

- обсяг тез, як правило, складає три-п'ять сторінок комп'ютерного набору через 1-1,5 інтервали (згідно з вимогами організаторів конференції, наукового заходу тощо);
- шрифт Times New Roman, кегель – 14 пт;
- поля: верхнє, нижнє, праве, лівє – 20 мм;
- вирівнювання тексту по ширині сторінки;
- абзацний відступ – 10-12,5 мм;
- текст тез, як правило, не містить таблиць, рисунків, формул, діаграм.

Необхідно зазначити, що правила, запропоновані організаторами конференцій можуть дещо відрізнятись від представлених вище загальних вимог. Тому магістранту необхідно уважно ознайомлюватись з усіма правилами участі в обраній конференції.

Наукова стаття

Наукова стаття – це один з основних видів публікацій науковців, у якому подаються проміжні або кінцеві результати, висвітлюються конкретні окремі питання за темою дослідження, фіксується науковий пріоритет автора, що робить її матеріал надбанням фахівців.

Стаття повинна мати високий науковий рівень. Автор статті відповідає за правильність і достовірність викладеного матеріалу, точність представлених у роботі фактів (даних) та якість перекладу цитат з іншомовних джерел (за наявності).

- ***У статті, що подається до фахового видання, слід виділяти умовно такі структурні елементи:***
  - **шифр УДК** (Універсальна десяткова класифікація) – це бібліотечна класифікація документів для систематизації творів науки, літератури і мистецтва, періодичного друку, різних видів документів і організації картотек, закономірностей, висновків або уточнення відомих раніше, але

недостатньо вивчених. Шифр УДК можна отримати у бібліотеці Університету, подавши назву статті та окресливши основні питання роботи;

– **постановка проблеми у загальному вигляді**, її актуальність, зв'язок з найважливішими завданнями, навчальними програмами, значення для розвитку певної галузі науки та практики (обсяг – до 10 рядків);

– **формулювання мети статті**: висловлюється головна ідея публікації; звертається увага на введення до наукового обігу нових фактів,

– **аналіз останніх досліджень та публікацій**, у яких започатковано розв'язання даної проблеми вітчизняними та зарубіжними науковцями; визначення невирішених питань, яким присвячена стаття (1–2 абзаци);

– **виклад основного матеріалу** – головна частина статті, у якій висвітлюються концептуальні положення наукового дослідження, власні ідеї, думки, отримані наукові факти та аналіз отриманих результатів (2–4 стор.);

– **висновок**, у якому формулюється основний умовивід автора, подаються практичні рекомендації та окреслюються шляхи для подальших досліджень. У висновку зазначається – чи була досягнута мета роботи;

– **список використаних джерел**, який подається за алфавітом і з дотриманням вимог щодо оформлення відповідно до чинних стандартів бібліотечної та видавничої справи.

! Звертаємо увагу, що в деяких наукових виданнях, окрім списку використаних джерел, потребують створювати **references**, що є перекладом джерел на англійську мову. References оформлюються у стилях: APA, ASA, AMA, Chicago, MLA та інших міжнародних стандартів бібліографії. Стиль оформлення references визначається редакцією обраного наукового журналу.

• *У процесі написання наукової статті слід дотримуватися загальноприйнятих правил:*

– у лівому верхньому куті зазначається індекс УДК;

– у правому верхньому куті розміщують прізвище та ініціали автора (жирним шрифтом), за необхідності наводять короткі дані про нього;

– назва статті стисло відображає її головну ідею, думку; розташовують її по центру прописними літерами, виділяючи жирним шрифтом;

– ініціали вчених, яких цитує чи вказує автор, ставлять перед прізвищем;

– цитати в статті використовуються рідко, краще зазначити ідею, а після неї в дужках указати прізвище автора чи номер джерела з поданого в кінці списку використаної літератури;

- недоцільно ставити риторичні запитання, викладати матеріал треба розповідними реченнями, не перевантажуючи текст цифрами 1,2,3... при переліках тих чи інших думок, принципів, положень;
- стаття має завершуватися конкретними висновками й рекомендаціями та списком використаних джерел;
- до наукової статті додається анотація (резюме) українською, російською та англійською мовами та перелік ключових слів (3–5).
- **Технічні вимоги до оформлення наукової статті:**
  - шрифт Times New Roman, кегель – 14 пт;
  - поля: ліве – 30 мм, верхнє та нижнє – 20 мм, праве – 15 мм; абзац – 12,5 мм (позначати клавішею «Enter», не застосовувати пробіли або табуляцію);
  - заголовки вирівнюються по центру, підзаголовки – по лівому краю, епіграфи – по правому краю;
  - відомості про автора наводять у такій послідовності: прізвище, ініціали, посада, установа, в якій навчається (працює) автор;
  - жирним шрифтом виділяються заголовки й головні думки, прізвище та ініціали автора статті, а курсивом – відступи від основного змісту, приклади, примітки тощо;
  - обсяг публікації: 10–12 сторінок формату А4; при визначенні обсягу рукопису необхідно виходити з того, що один авторський аркуш дорівнює 40 000 друкованих знаків тексту на сторінці формату А4 (враховуючи цифри, розділові знаки, проміжки між словами), чи 40 кілобайтам комп'ютерного тексту в DOC-форматі (разом із проміжками). Обсягом авторського аркуша можна вважати 24 сторінки друкованого тексту за умови приблизно 1800 знаків на сторінці;
  - в одному рядку має бути 60-65 знаків, враховуючи розділові позначення та проміжки між літерами; на одній сторінці – 28-30 рядків тексту через 1,5-й інтервал;
  - тексти, таблиці, рисунки та інші матеріали мають бути чорно-білими і оформлені у Microsoft Word;
  - використана література оформлюється згідно зі стандартами.

Підготовлені до друку наукова стаття чи тези доповіді підписуються автором та подаються до редакції у вигляді набраного на комп'ютері тексту та його електронного варіанту. Магістрантам рекомендується брати участь у всіх конференціях, які проводить Навчально-науковий інститут культури і мистецтва, з опублікуванням тез, а також друкувати наукові статті у науковому виданні ННІ культури і мистецтв «Мистецькі пошуки».

РОЗДІЛ V

ПІДГОТОВКА, ПОРЯДОК ТА ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Процедура захисту магістерських робіт проходить у кілька етапів, першим з яких є попередній захист. Магістерські роботи проходять попереднє слухання на засіданні кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології за встановленим графіком, але не пізніше, ніж за 3 тижні до початку підсумкової атестації. Попереднім захистом кваліфікаційної роботи може вважатися, за рішенням кафедри, виступ та участь студента у наукових конференціях – університетських, міжуніверситетських, всеукраїнських тощо.

На попередній захист студент повинен подати віддрукований та перевірений науковим керівником текст роботи. Попередній захист проводиться на засіданні кафедри за обов'язкової присутності завідувача кафедри та наукового керівника і передбачає такі процедурні етапи:

- 1) виступ автора кваліфікаційної роботи з повідомленнями про основні положення роботи;
- 2) детальні відповіді студента на усні та письмові запитання членів кафедри щодо змісту та суті роботи;
- 3) виступ наукового керівника (консультанта) про якість виконання роботи, про можливість допуску роботи до захисту перед екзаменаційною комісією.

Кафедра робить висновок про готовність роботи до захисту, встановлює терміни опрацювання зауважень та подачі роботи, оформленої згідно з вимогами, на кафедру. Висновок кафедри є підставою для допуску роботи до захисту перед екзаменаційною комісією. Висновок кафедри відображається у Поданні голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної магістерської роботи (Додаток Ж).

Рецензування кваліфікаційних магістерських робіт здійснюють висококваліфіковані викладачі чи науковці, які є фахівцями в певній галузі, спеціалісти виробничих, наукових і проектних організацій, що відповідають профілю виконаної кваліфікаційної роботи. Рецензія має бути об'єктивною, відображати як позитивні, так і негативні сторони роботи і містити рекомендовану оцінку за прийнятою шкалою оцінювання знань студентів.

Письмова рецензія подається на кафедру не пізніше, ніж за 15 календарних днів до захисту кваліфікаційної роботи.

Особлива увага в рецензії приділяється:

- актуальності теми;

- вмінню застосовувати теоретичні знання для вирішення конкретних практичних завдань;
- наявності в роботі особистих пропозицій і рекомендацій, їх новизні, перспективності, практичній цінності;
- достовірності результатів, коректності та обґрунтованості висновків;
- якості літературного викладу (науковий стиль, мовна грамотність) та оформлення роботи;
- відповідності роботи існуючим вимогам до робіт такого типу;
- недолікам роботи.

Рецензент також має зазначити дату рецензування роботи, своє прізвище, ім'я та по батькові, місце роботи і посаду, яку обіймає.

Студент має право заздалегідь ознайомитися із текстом рецензії.

Негативна рецензія не є підставою для відхилення роботи від її захисту

Підготовка роботи до захисту полягає у наступному:

1. Не пізніше як за місяць до захисту студент подає на відповідну кафедру для реєстрації:

- зброшурований примірник кваліфікаційної роботи, підписаний автором і науковим керівником роботи, а також із висновком завідувача випускової кафедри про результати перевірки на унікальність;
- електронну версію кваліфікаційної роботи;
- заяву про перевірку кваліфікаційної роботи на автентичність.

2. Не пізніше, ніж за 10 днів до захисту студент подає в директорат інституту:

- зброшурований примірник кваліфікаційної магістерської роботи, підписаний автором і науковим керівником роботи;
- висновки кафедри та наукового керівника про виконання роботи та її допуску до захисту (на бланку Подання голові екзаменаційної комісії до захисту кваліфікаційної роботи);
- письмову рецензію на кваліфікаційну роботу;
- висновки кафедри про ступінь автентичності роботи.

3. Для захисту кваліфікаційних робіт не пізніше, ніж за три дні до засідання екзаменаційної комісії директором інституту надається голові комісії:

- зброшурований примірник кваліфікаційної роботи, підписаний автором і науковим керівником роботи;
- подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи із довідкою про виконання навчального плану та успішності студента;

- висновок випускової кафедри і наукового керівника про виконання кваліфікаційної роботи та її допуску до захисту за підписами директора інституту, завідувача випускової кафедри, наукового керівника дослідження та секретаря деканату;
- письмову рецензію на кваліфікаційну роботу;
- висновки кафедри про ступінь автентичності роботи.

4. Крім того, екзаменаційній комісії до захисту кваліфікаційної роботи можуть бути подані:

- друковані статті, тези, програми (сертифікати) конференцій за темою роботи, у яких автор брав участь, для захисту магістерських робіт наявність друкованих праць (наукові статті, методичні розробки тощо) є обов'язковою;
- документи, які вказують на практичне застосування чи впровадження результатів кваліфікаційної роботи тощо;

- **До захисту кваліфікаційної (магістерської) роботи магістрант повинен підготувати:**

- доповідь, розраховану на 10 хвилин;
- презентацію, підготовлену у MS Power Point (обсягом 12-15 слайдів) або у Windows Live Movie Maker;
- за необхідності магістрант готує та подає кожному члену ЕК роздатковий матеріал.

Для супроводу доповіді магістрант до захисту готує презентацію на 12-15 слайдів, яка має таку структуру і складається з таких елементів як:

- **титкульний слайд**, у якому вказується назва закладу вищої освіти, кафедра, на якій виконувалася робота, тема, прізвище та ініціали магістранта, прізвище та ініціали, вчене звання та посада наукового керівника;
- **інформаційні слайди**, що містять:
  - 1) основний зміст роботи (без зазначення підпунктів, що мають нумерацію 3 і більше цифр);
  - 2) актуальність, науковий апарат (мета, завдання, об'єкт, предмет тощо);
  - 3) зміст дослідження, який містить найістотнішу інформацію дослідження;
  - 4) висновки (узагальнення результатів дослідження).
- **завершальний слайд**, який містить напис: «Дякую за увагу».

Технічні вимоги до оформлення презентації:

- параметри сторінки: розмір слайдів має відповідати розміру екрана; орієнтація слайда – альбомна; нумерація – арабськими цифрами;

- фон слайдів (бажано світлий) є елементом другого плану, має виділяти, підкреслювати інформацію, але не перекривати її;
- текст має бути простим, лаконічним, таким, що нагадує тези;
- матеріал на слайдах повинен викладатися послідовно, з дотриманням логіки;
- не включати ілюстративні матеріали поганої якості;
- таблична інформація вставляється в матеріали як таблиця текстового процесора MS Word або табличного процесора MS Excel;
- при оформленні числових значень слід враховувати, що при посиланні на роки певного століття, слід рік вказувати арабськими цифрами, а століття – римськими (наприклад, 70-ті роки XX ст.);
- шаблон оформлення – однаковий для всіх слайдів.

Практичні поради щодо підготовки презентації:

- підготувати презентацію, яка має супроводжувати доповідь на захисті та має бути синхронізована з текстом виступу;
- потренуватися промовляти доповідь;
- записати виступ на відео та критично проаналізувати недоліки;
- налаштуватися на той час, який відведено для презентації, щоб не порушувати регламент виступу.

Захист кваліфікаційної роботи проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менш ніж половини її складу за обов'язкової присутності голови комісії. На захисті можуть бути присутні і брати участь в обговоренні всі бажаючі, не порушуючи при цьому порядку та процедури захисту.

Процедура захисту включає:

- доповідь студента;
- запитання до автора;
- озвучення висновків наукового керівника та рецензента;
- відповіді студента на запитання членів екзаменаційної комісії та осіб, присутніх на захисті (з дозволу та в порядку, визначеному головою комісії);
- заключне слово студента;
- прийняття та озвучення рішення екзаменаційної комісії про результати захисту кваліфікаційної роботи.

У доповіді студенту доцільно висвітлити такі важливі питання, як: обґрунтування актуальності теми дослідження; мети, завдання, об'єкту, предмету дослідження; що вдалося встановити, виявити, довести; якими методами це досягнуто; елементи новизни у теоретичних положеннях та в

практичних рекомендаціях; з якими труднощами довелося зіткнутися в процесі виконання дослідження, які положення не знайшли підтвердження.

У виступі мають міститися також відповіді на основні зауваження наукового керівника та рецензента. Доповідь студента не повинна перевищувати за часом 10–15 хвилин. Для кращого сприймання присутніми матеріалу бажано підготувати презентацію або виготовити на друкованій основі необхідні таблиці, рисунки тощо. Під час захисту кваліфікаційної роботи студент зобов'язаний дати вичерпні відповіді на всі зауваження у відгуках та рецензіях, а також у виступах на захисті. Захист кваліфікаційної роботи фіксується в протоколі екзаменаційної комісії.

Оцінка за результатами захисту кваліфікаційної роботи виставляється на закритому засіданні екзаменаційної комісії, після чого публічно оголошується її головою випускнику і всім присутнім на захисті.

Тривалість захисту однієї кваліфікаційної роботи не повинна перевищувати 30 хвилин.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Оцінювання результатів захисту кваліфікаційних робіт здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Університеті 100-бальною накопичувальною системою контролю навчальних досягнень за такими орієнтовними показниками:

Таблиця 1.

Критерій за яким оцінюється робота	Максимальна кількість балів
1. Вагомість отриманих наукових результатів: <ul style="list-style-type: none"> – точність і коректність формулювань наукових положень та висновків; – наукова новизна та практична значущість; – актуальність обраної теми наукового дослідження; – чіткість постановки мети та завдань магістерської роботи та повнота їх реалізації; – відповідність обраних методів наукового дослідження; – обсяг отриманих результатів та глибина їх інтерпретації; – дотримання наукового стилю викладу інформації.	0 – 50 балів

2. Якість оформлення магістерської роботи відповідно до встановлених вимог	0 – 10 балів
3. Представлення результатів магістерської роботи на офіційному захисті: – якість доповіді; – мультимедійної презентації; відповіді на запитання.	0 – 30 балів
4. Оприлюднення результатів магістерської роботи: – участь у наукових конференціях, конкурсах студентських наукових робіт; – наявність наукової публікації за результатами магістерської роботи (у друкованому чи електронному виданні).	0 -10 балів
Всього:	100 балів

При визначенні оцінки кваліфікаційної роботи приймається до уваги рівень теоретичної, наукової та практичної підготовки студентів. Екзаменаційна комісія приймає мотивоване рішення по кожному магістранту щодо присвоєння кваліфікації магістра образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації.

У процесі визначення оцінки враховується змістові аспекти та якість захисту роботи:

- актуальність обраної теми дослідження;
- спрямованість роботи на розробку реальних практичних рекомендацій;
- відповідність логічної побудови роботи поставленим цілям і завданням, висновків – завданням;
- наявність альтернативних підходів до вирішення визначених проблем;
- рівень обґрунтування запропонованих рішень;
- ступінь самостійності проведення дослідження;
- мова і стиль магістерської роботи;
- загальне оформлення.

Якість захисту роботи:

- уміння стисло, послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження;
- здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди;
- загальний рівень підготовки магістранта;
- володіння сучасними методами демонстрації результатів дослідження;
- володіння культурою презентації.

Таблиця 2.

**Порядок переведення рейтингових показників успішності у
європейські оцінки ECTS**

Оцінка у балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Критерій оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	«Відмінно»	A	За самостійно виконану роботу, зміст якої повною мірою відповідає темі, меті та завданням дослідження; коректно визначений і оформлений науковий апарат; здійснений глибокий і всебічний аналіз інформаційних джерел; текст роботи, який оформлено згідно з існуючими вимогами та вчасно поданий на розгляд кафедри; участь магістранта у наукових конференціях, семінарах, де були оприлюднені результати наукового пошуку; авторські висновки, які здійснено на високому рівні узагальнення й відповідно до завдань дослідження; змістовно підготовлені практичні рекомендації; умови якісного захисту магістранта та вміння вести дискусію.
82-89	«Добре»	B	За самостійно виконану роботу, зміст якої повною мірою відповідає темі, меті та завданням дослідження; коректно визначений і оформлений науковий апарат; здійснений глибокий і всебічний аналіз інформаційних джерел; текст роботи, який оформлено згідно з існуючими вимогами та вчасно поданий на розгляд кафедри; участь магістранта у наукових конференціях, семінарах, де були оприлюднені результати наукового пошуку; авторські висновки, які здійснено на достатньому рівні узагальнення й відповідно до завдань дослідження; змістовно підготовлені практичні рекомендації; умови якісного захисту магістранта та вміння вести дискусію. Втім у вирішенні завдань дослідження та технічному оформленні мали місце окремі недоліки.
74-81	«Добре»	C	За самостійно виконану роботу, зміст якої повною мірою відповідає темі, меті та завданням дослідження; коректно визначений і оформлений науковий апарат; здійснений аналіз інформаційних джерел, проте лише тих, що є в основному списку літератури з проблеми дослідження; текст роботи, який

			<p>оформлено згідно з існуючими вимогами та вчасно поданий на розгляд кафедри; участь магістранта у наукових конференціях, семінарах, де було оприлюднено результати наукового пошуку; авторські висновки, які здійснено на неглибокому рівні узагальнення й в цілому відповідно до завдань дослідження; змістовно підготовлені практичні рекомендації.</p> <p>Проте у вирішенні завдань дослідження та технічному оформленні мали місце суттєві помилки.</p>
64-73	«Задовільно»	D	<p>За роботу в цілому виконану самостійно, зміст якої відповідає темі, меті та завданням дослідження; недостатньо коректно визначений та оформлений науковий апарат; здійснений аналіз інформаційних джерел, який не повною мірою відображає сучасний стан наукової розробки досліджуваної проблеми; авторські висновки, які зроблено не відповідно до завдань дослідження та на неглибокому рівні узагальнення; текст роботи, який у цілому оформлено згідно з вимогами, проте зі значною кількістю помилок; невчасно подану роботу на розгляд кафедри; відсутність участі магістранта у науково-практичних конференціях, семінарах тощо; невміння доказово обґрунтовувати свої судження.</p>
60-63	«Задовільно»	E	<p>За роботу в цілому виконану самостійно, зміст якої відповідає темі, меті та завданням; недостатньо коректно визначений та оформлений науковий апарат; здійснений аналіз інформаційних джерел, який недостатньо відображає сучасний стан наукової розробки досліджуваної проблеми; авторські висновки, які зроблено не відповідно до завдань дослідження та на неглибокому рівні узагальнення; текст роботи, який оформлено не відповідно до вимог зі значною кількістю грубих помилок; невчасно подану роботу на розгляд кафедри; відсутність участі магістранта у науково-практичних конференціях, семінарах тощо; невміння доказово обґрунтовувати свої судження.</p> <p>Рівень виконання роботи задовольняє мінімальні критерії.</p>

35-59	«Незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX	Робота виконана несамоітно (із запозиченням тексту інших авторів) і не розкриває зміст дослідження; здійснений аналіз інформаційних джерел не відображає сучасний стан наукової розробки досліджуваної проблеми; текст роботи оформлено не відповідно до вимог зі значною кількістю грубих помилок; відсутність участі магістранта у наукових конференціях, семінарах тощо. Магістрант не може самоітно захищати основні положення дослідження, не дає відповіді на поставлені запитання членами ЕК, тому робота визнається невиконаною.
-------	--	----	---

Рішення екзаменаційної комісії про оцінку кваліфікаційної роботи приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у її засіданні. За однакової кількості голосів голос голови екзаменаційної комісії є вирішальним. При визначенні оцінки роботи має бути врахована також думка рецензента.

Повторний захист кваліфікаційних робіт з метою підвищення оцінки не дозволяється.

У випадках, коли захист кваліфікаційної роботи не відповідає вимогам рівня підсумкової атестації, екзаменаційна комісія ухвалює рішення про те, що студент є неатестованим, про що здійснюється відповідний запис у протоколі засідання комісії. В такому випадку екзаменаційна комісія встановлює: студент може подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням чи повинен опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою навчального закладу. Повторний захист кваліфікаційної роботи дозволяється протягом трьох років після закінчення вищого закладу освіти, але не раніше, як під час наступної підсумкової атестації.

Студент, який отримав незадовільну оцінку за кваліфікаційну роботу, відраховується з вищого навчального закладу. Йому видається академічна довідка встановленого зразка.

ПОРЯДОК ЗБЕРІГАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Оформлені належним чином захищені кваліфікаційні роботи, передаються до фондів наукової бібліотеки Університету, про що складається відповідний акт, який зберігається на випусковій кафедрі образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Амонашвили Ш.А. Размышления о гуманной педагогике. - М.: Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 2001. – 464 с.
2. Андрущенко В.П. Вища освіта в контексті глобалізації // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. Альманах КНЛУ. - Київ, 2002, - №9
3. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие / Сокращ. пер. с англ. В.Н. Самохина; Общ. ред. и вступит. статья В.П. Шестакова. – М.: Прогресс, 1974. – 392 с.
4. Артемова Л. В., Беленька Г. В. Магістерська робота. Методичні рекомендації та вимоги до їх написання та оформлення. К.: НПУ, 2001. 25 с.
5. Артюх С. Ф., Лізан І. Я., Голоцьоров І. В., Несторук Н. А. Основи наукових досліджень: підручник. Х.: УПА, 2006. 277 с.
6. Басин Е.Я. Искусство и коммуникация / Очерки из истории философско-эстетической мысли. - М.: МОНФ, 1999.
7. Белобородов Д.В. Коммуникативные стратегии интеграции искусства и образования в современном классическом университете // Интеграция образования. – 2003. - № 1
8. Белуха М. Т. Основи наукових досліджень. К.: Вища шк., 1997. 271 с.
9. Бітаєв В А. Культура і молодь у контексті соціокультурних реалій // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. Альманах КНЛУ. - Київ, 2002, - №9
10. Бойко А. І. Духовно-ціннісний розвиток особистості в умовах соціально-освітньої трансформації // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. Альманах КНЛУ. - Київ, 2002, - №9
11. Важинський С. Методика та організація наукових досліджень / С. Важинський, Т. Щербак. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 260 с.
12. Вертакова Ю.В., Симоненко Е.С. Управление инновациями. Теория и практика. – М., 2008
13. Воротіна Л. У., Воротін В. Є., Гуткевич С. О. Магістерська робота: методика написання і захисту: навч. посіб. К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2004. 81 с.
14. Вышеславський Г. Ленд-арт. Термінологія сучасного мистецтва. Означення, неологізми, жаргонізми сучасного візуального мистецтва

- України/ Г. Вышеславський, О. Сидор-Гібелинда. – Париж–Київ, 2010. – 416 с.
15. Гадамер Х-Г. Истина и метод: Основы филос. герменевтики: Пер. с нем./Общ. ред. и вступ. ст. Б. Н. Бессонова.— М.: Прогресс, 1988.-704 с.
  16. Глазычев В.Л. О дизайне. Очерки по теории и практике дизайна на западе. - М., 1970.
  17. Грабченко А. Методи наукових досліджень / А. Грабченко, В. Федорович, Я. Гаращенко. – Харків, 2009. – 142 с.
  18. Даниэль С.Н. Искусство видеть: О творческих способностях восприятия, о языке линий и красок и о воспитании зрителя. – Л.: Искусство, 1990. – 221 с.
  19. Дороніна М.С. Технологія наукових досліджень (схеми та приклади) : навч. посібн. Харків : ІНЖЕК, 2006. 100 с.
  20. Зацерковний В. Методологія наукових досліджень / В. Зацерковний, І. Тішаєв, В. Демидов. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 236 с.
  21. Зюзіна Т.О. Культурологічна підготовка студентів у вищих навчальних закладах: теоретико-методологічні засади змісту освіти: монографія / Тетяна Опанасівна Зюзіна: Держ. зал. «Луган. нац. Ун-т імені Тараса Шевченка».-Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009. - 384 с.
  22. Зюзіна Т.О. Культурологічна підготовка студентів у вищих навчальних закладах: теоретико-методологічні засади змісту освіти: монографія / Тетяна Опанасівна Зюзіна: Держ. зал. «Луган. нац. Ун-т імені Тараса Шевченка».-Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009. - 384 с.
  23. Ковальчук В. В, Моїсеєв Л. М. Основи досліджень: навчальний посібник. 4-е вид. перероб. і допов. К.: ВД «Професіонал», 2007. 240 с.
  24. Колесников О. Основи наукових досліджень / О. Колесников. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.
  25. Коханко О. М. Основи науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. для студ. ВНЗ. Хмельницький: ХНУ, 2005. 254 с.
  26. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. К.: Кондор, 2006. 206 с.
  27. Кузнецов И. Н. Подготовка и оформление рефератов, курсовых и дипломных работ. Минск: ООО «Сэр-Вит», 2000. 256 с.
  28. Лянной Ю.О. Курсові, дипломні, магістерські: що про них потрібно знати. Методичні рекомендації до виконання та оформлення науково-

- дослідних робіт студентів / Ю. О. Лянной, Л. В. Гнаповська, О. І. Огієнко. – Суми: СумДПУ, 2001. – 58 с.
29. Науково-дослідна робота магістрантів: навчальний посібник. Укладачі: Н. Н. Чайченко, О. М. Семенов, Л. М. Артюшкіна, О. М. Рудь. Суми: СОШПО, 2011. 72с.
  30. Ніколаї Г.Ю. Методологія та технологія науково-педагогічних досліджень: Навч. посібник для студ. та аспірантів муз.-пед. факультетів вищ. закл. освіти. Суми : Сум ДПУ, 1999. 107 с.
  31. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр навчальної літератури, 2010. 352 с.
  32. Психологія художественного творчества: Хрестоматія / Сост. К.В. Сельченюк. - М., 2003.
  33. Романчуков В. І. Основи наукових досліджень: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 254 с.
  34. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька. Навчальний посібник.- Тернопіль: навч. Книга. - Богдан, 2005.
  35. Саух П. Основи методології та організація наукових досліджень / П. Саух. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 114 с.
  36. Сергієнко Л. Технологія наукових досліджень / Л. Сергієнко. – К, 2013. – 88 с.
  37. Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. для вищих пед. закл. освіти. К.: РННЦ «ДІНІТ», 2000. 260 с.
  38. Сисоєва С. Методологія науково-педагогічних досліджень / С. Сисоєва, К. Кристопчук. – Рівне: Волинські обереги, 2013. – 360 с.
  39. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень: підручник. К.: Знання, 2005. 309 с.
  40. Чайченко Н. Н. Науково-дослідна робота магістрантів: Навчальний посібник / Укладачі: Н. Н. Чайченко, О. М. Семенов, Л. М. Артюшкіна, О. М. Рудь. – Суми: СОШПО, 2011. – 72с.
  41. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. К.: Знання, 2006. 307 с.

Електронні ресурси:

42. Международные стандарты в библиографии. URL: http://childandsociety.ru/ojs/index.php/cas/pages/view/bibliography_international (дата звернення: 15.04.2021)

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Автореферат дисертації – наукове видання у вигляді брошури, яка містить складений автором реферат проведеного ним дослідження, що подається на здобуття вченого ступеня.

Аналіз – метод дослідження, який включає в себе вивчення предмета за допомогою мисленого або практичного розчленування його на складові елементи (частини об'єкта, його ознаки, властивості, відношення).

Аналогія – метод наукового дослідження, завдяки якому досягається пізнання одних предметів і явищ на основі їх подібності з іншими.

Гіпотеза – науково обґрунтоване припущення, яке висувається для пояснення будь-якого процесу у первинному формулюванні, але після перевірки може виявитись істинним або хибним.

Гіпотетичний метод – ґрунтується на гіпотезі, науковому припущенні, висунутому для пояснення будь-якого явища, яке потребує перевірки та теоретичного обґрунтування, щоб стати достовірною науковою теорією.

Дедукція – метод логічного висновку від загального до окремого, тобто спочатку досліджуються стан об'єкту в цілому, а потім його складових елементів.

Експеримент – найбільш загальний емпіричний метод пізнання, який не лише включає спостереження і вимірювання, а й здійснює перестановку, зміну об'єкта дослідження, виявляє вплив одного фактора на інший.

Енциклопедія – довідкове видання, яке вміщує в узагальненому вигляді основні відомості з однієї або всіх галузей знань і практичної діяльності, викладених у коротких статтях, розміщених в алфавітному або систематичному порядку.

Збірник наукових праць – збірник, який містить дослідницькі матеріали наукових установ, навчальних закладів або товариств.

Індукція – метод дослідження, при якому загальний висновок про ознаки множини елементів виводиться на основі вивчення цих ознак у частині елементів однієї множини.

Матеріали конференцій, симпозіумів – неперіодичний збірник, що містить підсумки конференції (доповіді, рекомендації, рішення).

Методологія – вчення про методи пізнання і перетворення дійсності, застосування принципів світогляду до процесу пізнання і духовної творчості, синтез природно-наукових і філософських знань.

Моделювання – метод наукового пізнання, що ґрунтується на заміні предмета або явища, які вивчаються, на їх аналог, модель, що містить істотні риси оригіналу.

Монографія – наукове або науково-популярне книжкове видання, яке містить повне і всебічне дослідження однієї проблеми або теми і належить одному або кільком авторам.

Навчальний посібник – це видання, яке відповідає окремим розділам програми навчальної дисципліни і може частково доповнювати підручник.

Наука – це сфера безперервного розвитку людської діяльності, основною ознакою і головною функцією якої є відкриття, вивчення й теоретична систематизація об'єктивних законів про об'єктивну дійсність з метою їх практичного застосування.

Наукова діяльність – інтелектуальна творча робота, спрямована на здобуття і використання нових знань.

Наукова доповідь – літературно оформлена робота, яка ґрунтується на оригінальному матеріалі. Як правило, доповідь робиться в усній формі в послідовності: оглядовий розділ та визначення завдання дослідження; метод вирішення або нове положення, яке пропонує автор; основні результати, їх пояснення і висновки. Обсяг доповіді від 0,25 до 0,75 др. арк. (10-30 хвилин).

Наукова стаття – основний вид оперативної публікації про нові дослідження з конкретної проблеми. Вона містить виклад проміжних або кінцевих результатів наукового дослідження, висвітлює конкретне окреме питання за темою дисертації, фіксує науковий пріоритет автора, робить її матеріал надбанням фахівців. Її обсяг – 0,5 – 1,0 друкованого аркуша.

Наукова установа – навчально-науковий заклад, який діє на підставі статуту (положення), що затверджується в установленому порядку.

Наукова школа – неформальний творчий колектив дослідників різних поколінь, об'єднаних загальною програмою і стилем дослідницької роботи, які діють під керівництвом визнаного лідера.

Наукове видання – науковий журнал, збірка, альманах та ін. результатів теоретичних і (або) експериментальних досліджень, а також підготовленої науковцями до публікації інформації про пам'ятки культури, історичні документи та літературні тексти.

Наукове дослідження – цілеспрямоване пізнання, результатом якого виступають система понять, законів і теорій; це вивчення явищ і процесів, аналіз впливу на них різних чинників, а також вивчення взаємодії між явищами за допомогою наукових методів з метою отримання доведених і корисних для науки і практики рішень з максимальним ефектом. У межах науково-дослідницької діяльності здійснюються наукові дослідження.

Наукове пізнання – це дослідження, яке характерне своїми особливими цілями, завданнями, методами отримання і перевірки нових знань з метою оволодіти силами природи, пізнати закони розвитку суспільства і поставити їх на службу, впливати на хід історичних подій.

Науковець – це той, хто має відношення до науки, виробляє нові знання, є спеціалістом у певній галузі науки.

Науковий журнал – журнал, що містить статті і матеріали про теоретичні дослідження, а також статті і матеріали прикладного характеру, призначені для наукових працівників.

Опис – викладення ознак предмета, явища, події.

Описове дослідження – це більш складний вид конкретно-соціологічного аналізу. За своєю метою і завданням воно передбачає отримання емпіричних відомостей, які дають відносно цілісне уявлення про явище, що вивчається, його структурні елементи.

Порівняння – застосовується для пояснення одного поняття іншим більш зрозумілим, абстрактно-конкретним, тобто це показ спільного у відмінному і відмінного у спільному.

Пояснення – розкриття не всього змісту поняття, а лише частини його з певною метою, яка може готувати чітке логічне визначення.

Предмет дослідження – це суттєві зв'язки та відношення, які підлягають безпосередньому вивченню в даній роботі і є головними, визначальними для конкретного дослідження. Предмет дослідження є вужчим, ніж об'єкт, і включає сукупність властивостей і відношень об'єкта, опосередкованих людиною (суб'єктом) у процесі дослідження.

Предметом науки є наукове пояснення явищ природи і суспільства зафіксоване людиною і отримання нових знань, використання їх у практичному освоєнні світу: пов'язані між собою форми розвитку матерії або особливості їх відображення у свідомості людини. Предметом наукового дослідження можуть бути причини виникнення процесу або явища, закономірності його розвитку, різноманітні властивості, якості тощо.

Препринт – наукове видання з матеріалами попереднього характеру, які публікуються до виходу у світ видання, в якому мають бути вміщені.

Прикладні наукові дослідження – наукова і науково-технічна діяльність, спрямована на здобуття та використання знань для практичних цілей. Наукові дослідження здійснюються з метою одержання наукового результату.

Принципи – вихідні положення, правило, що виникло в результаті об'єктивно осмисленого досвіду. Принципи можуть виступати у формі постулатів – ствердження попередніх доказів деяких наукових теорій, які приймаються в ній як вихідні і стають основою для теоретичних узагальнень.

Проблема в науці – це суперечлива ситуація, яка найчастіше виникає в результаті відкриття нових фактів, які виходять за межі попередніх теоретичних уявлень.

Публікація (лат. publicatio – оголошую всенародно, оприлюднюю) – доведення до загального відома за допомогою преси; вміщення в різних виданнях (газетах, журналах, книгах) роботи (робіт); текст, надрукований у будь-якому виданні.

Синтез – дослідження явища в цілому, на основі об'єднання пов'язаних один з одним елементів в єдине ціле.

Словник – довідкове видання, що містить впорядкований перелік мовних одиниць (слів, словосполучень, фраз, термінів, імен, знаків), наділених довідковими даними, що їх стосуються.

Список використаної літератури складається на основі робочої картотеки і відображає обсяг використаних джерел та ступінь вивчення досліджуваної теми, є «візитівкою» роботи, її професійним обличчям, свідчить про рівень володіння навичками роботи з науковою літературою.

Спостереження – апробація обґрунтування висунутих гіпотез або проміжних результатів дослідження з використанням аксіоматизованих знань про об'єкт, а також практики його функціонування.

Стаття – є основною формою письмової інформації між спеціалістами, які працюють в одній або суміжній галузях науки.

Створення теорії – найбільш висока форма узагальнення і систематизації знань. Це сукупність основних ідей, понять, тлумачень у певній галузі науки, об'єднаних в одну достовірну систему знань про об'єкт теорії.

Тези (гр. thesis – положення, твердження) – коротко, точно, послідовно сформульовані основні ідеї, думки, положення наукової доповіді, повідомлення, статті або іншої наукової праці, публікація яких передбачає попереднє ознайомлення учасників конференцій, семінарів, симпозіумів та інших наукових форумів із результатами проведеного дослідження. Їх обсяг звичайно не перевищує 3-5 сторінок.

Тема – це наукове завдання, яке охоплює певну частину наукового дослідження. Це завдання, яке формується на основі значної кількості питань, що вивчаються.

Теоретичне дослідження з методологічної точки зору належить до вищого рівня наукового знання. Воно розкриває і обґрунтовує більш глибокі і суттєві сторони явищ, які вивчаються.

Теорія – система узагальнених знань, пояснення тих чи інших сторін дійсності. Теорія є духовним, розумовим відображенням і відтворенням об'єктивної реальної дійсності.

Термінологічний словник – словник, який містить терміни якої-небудь галузі знання або теми та їх визначення.

Узагальнення – це прийоми здобуття нових знань шляхом розумового (уявний) переходу від конкретних висновків і заключень до більш загальних, які в найбільшій мірі відображають суть дослідницького процесу.

Філософська методологія – це використання у науковому дослідженні категорій, положень, принципів і законів певної філософської системи; це вищий рівень методології науки, що визначає загальну стратегію принципів пізнання особливостей явищ, процесів, сфер діяльності.

Формалізація – це метод вивчення різних об'єктів, при якому основні закономірності явищ і процесів відображаються в знаковій формі за допомогою формул або спеціальних символів.

Фундаментальні наукові дослідження – наукова теоретична та (або) експериментальна діяльність, спрямована на здобуття нових знань про закономірності розвитку та взаємозв'язку природи, суспільства, людини.

ДОДАТКИ

Додаток А

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені А.С.МАКАРЕНКА

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв _____

Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології _____

Рівень вищої освіти – магістр _____

Спеціальність 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

(повна назва кафедри)

_____ (підпис) (ініціали, прізвище, вчене звання)

« _____ » _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

керівник роботи _____,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом від «__» _____ 20__ року, №__.

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити) _____

5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу (із чітким зазначенням обов'язкових складових) _____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	Завдання Прийняв

7. Дата видачі завдання _____

Приклад оформлення титульного листа

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Навчально-науковий інститут культури і мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

Гавриленко Анна Вікторівна

**ТВОРЧІСТЬ М. Л. БОЙЧУКА В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ
УКРАЇНСЬКОГО ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ПЕРШОЇ
ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ**

Спеціальність: 023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеню магістра

Науковий керівник

_____ Н.С. Брижаченко,
Кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри образотворчого
мистецтва, музикознавства та
культурології

« ____ » _____ 2020 року

Виконавець

_____ А. В. Гавриленко
« ____ » _____ 2020 року

Суми 2020

Зразок зміст теоретичної кваліфікаційної роботи
(без практичної імплементації отриманих результатів дослідження)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИОГРАФІЯ ПИТАННЯ ТА ГЕНЕЗА УКРАЇНСЬКОГО ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ	7
1.1. Стан дослідження розвитку вітчизняного образотворчого мистецтва перших десятиліть ХХ століття.....	7
1.2. Особливості організації українського мистецького руху початку ХХ століття.....	16
1.3. Образотворче мистецтво України першої третини ХХ століття в контексті синтезу художніх тенденцій доби.....	25
Висновки до першого розділу.....	34
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ТВОРЧОСТІ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МИХАЙЛА БОЙЧУКА	36
2.1. Образотворча діяльність М. Бойчука: від «неовізантизму» до «бойчукізму».....	36
2.1.1. Краківський, паризький та львівський періоди творчості художника.....	37
2.1.2. М. Бойчук та Українська Академія мистецтв.....	47
2.2. Теоретичні засади педагогічної діяльності художника	58
Висновки до другого розділу.....	64
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТОК А. СХЕМИ ТА ТАБЛИЦІ	78
ДОДАТОК Б. АЛЬБОМ ІЛЛЮСТРАЦІЙ	83

**Зразок вступу кваліфікаційної роботи
за темою: «Творчість М.Л. Бойчука в контексті розвитку українського
образотворчого мистецтва першої третини ХХ століття»**

Актуальність теми. ХХ століття в контексті світового розвитку мистецтва відзначилося розмаїттям художніх стилів та напрямів. Проте саме період українського авангарду став часом формування провідних мистецьких тенденцій, що знаходять своє відображення і в сучасній вітчизняній образотворчості.

У наш час процес становлення образотворчого мистецтва супроводжується вивченням та аналізом кращих мистецьких здобутків українських художників, які, зокрема, активно працювали на початку минулого століття. Творчість Михайла Львовича Бойчука як художника станкового та монументального живопису, реставратора, педагога, теоретика мистецтва є важливою складовою українського мистецького процесу першої третини ХХ століття. Його принципи органічного поєднання сакральної, народної, академічної та авангардної образотворчої естетики стали підґрунтям виникнення авторського стилю художника – неовізантизму, що згодом трансформувався у бойчукізм. Варто зазначити: формування мистецької індивідуальності М. Бойчука відбувалося поряд з діяльністю інших видатних постатей, що під час дослідження теми викликало потребу більш детального з'ясування окремішності та винятковості творчості художника.

Сьогодні важливого значення набуває і вивчення педагогічної системи, за якою учні М. Бойчука опанували основи таких дисциплін як рисунок, живопис та композиція. Методи відрисовки (копіювання творів образотворчого мистецтва), колективної роботи та індивідуальної практики, обов'язкове володіння технікою та технологією роботи, а також фундаментальна роль законів монументалізму, були провідними для бойчукістів, але не втрачають своєї доцільності та змісту і в сучасних умовах підготовки художників. Тому дослідження мистецької спадщини Михайла Бойчука, його теоретичних засад творчості в контексті розвитку українського образотворчого мистецтва першої третини ХХ століття та педагогічної системи художника є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мистецький процес на теренах України, діяльність провідних практиків та теоретиків мистецтва у своїх наукових розвідках висвітлювали В. Вовкун, Д. Горбачов, Е. Димшиц, А. Дубрівна, О. Кашуба-Вольвач, В. Павлов, А. Попова, М. Семчишин, Г. Скляренко, Н. Столярчук, А. Чирва, Н. Янушевська та ін. У контексті дослідження розвитку вітчизняного образотворчого мистецтва творчість М. Бойчука розглядали науковці: Д. Антонович, В. Афанасьєв, П. Говдя, Д. Горбачов, Є. Давидова, В. Касіян, Л. Ковальська, Б. Лобановський, Н. Присталенко, М. Семчишин, Л. Соколюк. Педагогічній діяльності художника присвятили свої розвідки І. Пилипенко, Л. Соколюк та ін.

Мета дослідження: висвітлити значення художньої творчості й педагогічної діяльності Михайла Бойчука та розкрити її особливості в контексті розвитку українського образотворчого мистецтва першої третини ХХ ст.

Відповідно до мети в дипломній роботі поставлено наступні **завдання:**

- висвітлити стан дослідження проблеми вітчизняного образотворчого мистецтва перших десятиліть ХХ століття;
- виявити особливості організації українського мистецького руху поч. ХХ століття;
- дослідити явище образотворчого мистецтва України першої третини ХХ століття в контексті синтезу художніх тенденцій доби;
- розкрити особливості образотворчої діяльності М. Бойчука;
- проаналізувати теоретичні засади педагогічної діяльності художника.

Об'єкт дослідження – українське образотворче мистецтво першої третини ХХ століття.

Предмет дослідження – художня творчість та педагогічна діяльність Михайла Бойчука.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у ході дослідження було використано теоретичні та емпіричні методи наукового пізнання. Поміж теоретичних методів дослідження в роботі було застосовано: *аналіз* (проаналізовано особливості мистецького процесу на теренах України на початку минулого століття); *узагальнення і систематизацію* (узагальнено інформацію, отриману з різних мистецтвознавчих джерел стосовно українського авангарду, та систематизовано інформацію щодо особливостей творчості М. Бойчука в контексті розвитку вітчизняного образотворчого мистецтва першої третини ХХ століття); *порівняльно-історичний метод* (проведено паралелі між діяльністю українських художників-авангардистів, сучасників М. Бойчука та творчістю художника в історичній ретроспективі).

Серед емпіричних методів дослідження в даній роботі були використані: *методи спостереження та збору матеріалу* (досліджено необхідну інформацію та виконано збір ілюстративного матеріалу стосовно творчості М. Бойчука та мистецького процесу в Україні перших десятиліть минулого століття); *методи порівняння та опису матеріалу* (здійснено опис кращих зразків творчості М. Бойчука).

Елементи наукової новизни одержаних результатів. У кваліфікаційній роботі *вперше:*

- *досліджено* значення європейських закладів мистецької освіти та світової культурної спадщини у процесі становлення однієї з найвидатніших постатей українського образотворчого мистецтва першої третини ХХ століття – Михайла Бойчука;
- *удосконалено* та узагальнено наукові підходи щодо творчості М. Бойчука в контексті мистецьких та соціальних зрушень перших десятиліть минулого століття.

Дістало подальшого розвитку дослідження особливостей розвитку українського авангардного мистецтва та утвердження вітчизняної мистецької освіти в історичній ретроспективі.

Практичне значення дослідження полягає у використанні матеріалів кваліфікаційної роботи при розробці навчальних курсів з «Історії українського образотворчого мистецтва», «Пріоритетних мистецьких тенденцій ХХ-ХХІ ст.», «Теорії та практики станкового живопису», «Композиції станкового та монументального живопису», «Методики викладання образотворчого мистецтва у закладах вищої освіти», «Методики викладання фахових дисциплін з живопису» тощо; при написанні наукових статей, методичних праць, курсових, дипломних робіт з означеної тематики.

Апробація результатів дослідження: робота обговорювалась на засіданнях кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології навчально-наукового інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка; результати було оприлюднено у виступах на наукових конференціях: II Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Сучасні музеї – центри збереження та використання історико-культурної спадщини» (м. Суми, 24-25 жовтня 2019 року); II науково-практична конференція «Гуманітарні та природничі науки: актуальні питання» (м. Дніпро, 23-24 жовтня 2020 року).

Публікації Основні положення дослідження були оприлюднені у 2 наукових публікаціях: «Українське образотворче мистецтво першої третини ХХ століття: творчість на перетині авангарду та народної традиції». *Мистецькі пошуки* (Суми, 2020); «Фрески Селянського санаторію на Хаджибейському лимані і бойчукізм». *Збірник матеріалів II науково-практичної конференції «Гуманітарні та природничі науки: актуальні питання»*. (Дніпро, 2020).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (79 позицій), 3 таблиць, 1 схеми та ілюстрацій (11 одиниць).

Загальний обсяг роботи складає 89 сторінок, основного тексту – 77 сторінок.

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА
ПОДАННЯ ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Направляється студент _____ до захисту
кваліфікаційної роботи за спеціальністю _____

На тему: _____

Кваліфікаційна робота і рецензія додаються.

Директор ННІКМ _____ О. А. Устименко-Косоріч
(підпис) (ініціали, прізвище)

Довідка про успішність

_____ за період навчання на _____ факультеті (інституті)
з 20__ року до 20__ року повністю виконав навчальний план за спеціальністю
з таким розподілом оцінок за: національною шкалою: відмінно _____%, добре
_____%, задовільно

шкалою ECTS: А _____%; В _____%; С _____%; D _____%; E _____%.

Секретар факультету _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Висновок керівника кваліфікаційної роботи

Студент(ка) _____

Керівник роботи _____
Підпис Ініціали, прізвище

Висновок кафедри _____ про кваліфікаційну роботу
Кваліфікаційну роботу розглянуто на засіданні кафедри «__»
_____ 20__ р., протокол № __ Студент _____
допускається до захисту даної роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри ОТМ _____
Підпис Ініціали, прізвище

«__» _____ 20__ р.

Орієнтовна тематика кваліфікаційних робіт для магістрів спеціальності 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

1. Кінетизм як творча спадщина авангардного мистецтва.
2. Оптико-кінетичне мистецтво: витоки та характерні риси.
3. Мистецтво поп-арту: історична перспектива та сучасний стан розвитку.
4. Сучасна практика стріт-арту: леттерінг, абстракція та фігуративні мотиви.
5. Перформативні практики в сучасному культурному просторі України.
6. Відеоарт як напрямок мистецтва постмодернізму.
7. Концептуалізм у мистецтві 1960-1970-х років.
8. Розвиток станкового живопису Східної України часів Незалежності (на прикладі творчого спадку Віктора Чауса).
9. Творчість Т. Яблонської в аспекті акварельного живопису
10. Харківська школа вітражу
11. Мистецтво вітражу у світовому вимірі: історичні та сучасні техніки виконання, напрямки і авторський стиль
12. Традиції та сучасний стан розвитку мозаїчного мистецтва в Україні
13. Сучасна українська скульптура
14. Гончарне мистецтво України кінця ХХ - початку ХХІ сторіччя: історичне підґрунтя та сучасний стан розвитку.
15. Ресайклінг як практика екологічного напрямку у світовому образотворчому мистецтві кінця ХХ - початку ХХІ сторіччя
16. Особливості стилю модерн в українському мистецтві першої третини ХХ сторіччя: архітектура, інтер'єр, графіка.
17. Екологічний плакат у світовій художній практиці: історична ретроспектива та сучасний стан розвитку.
18. Плакатне мистецтво України ХХ – початку ХХІ ст.
19. Українська театральна афіша ХХ – початку ХХІ сторіччя: композиція та стилістика.
20. Мистецтво колажу: витоки та сучасний стан розвитку
21. Еклектизм в образотворчому мистецтві ХХІ сторіччя
22. Сакральна архітектура Сумщини.
23. Іконописна спадщина Слобожанщини: особливості стилю та питання реставрації.

Навчальне видання

Укладачі:

ЗАВ'ЯЛОВА Ольга Костянтинівна

БРИЖАЧЕНКО Наталя Сергіївна

Методичні рекомендації

щодо написання та захисту кваліфікаційних робіт

для здобуття освітнього ступеня «Магістр» для студентів спеціальності

025 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Суми: СумДПУ, 2021

Свідоцтво № 231 від 02.11.2000 р.

Відповідальний за випуск *Кудріна О. Ю.*

Комп'ютерний набір *Стахевич Г.О.*

Комп'ютерна верстка: *Стахевич Г.О.*

Підписано до друку 31.05.21

Формат 60×84/16. Гарн. New Times. Друк. ризогр. Папір офсет.

Умовн. друк. арк. 4,12 Обл.вид.арк. 3,16

Тираж прим. 100. Вид. №47

Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка

40002, Суми, Роменська, 87

Виготовлено на обладнанні СумДПУ імені А.С. Макаренка